

srpen 2017

AGENDA PŘEBYTKU STÁTNÍHO ROZPOČTU ZA ROK 2016 VE VYSÍLÁNÍ ČESKÉHO ROZHLASU

Analýza objektivitu a vyváženosti prezentace přebytku rozpočtu
za rok 2016 a souvisejících diskuzí ve vybraném vysílání ČRo
v období od 3. 1. do 13. 1. 2017.

Objednatel: Český rozhlas

Zpracovatel: FOCUS – Centrum pro sociální a marketingovou analýzu, spol. s r. o.

OBSAH

1.	ÚVOD.....	5
2.	ZADÁNÍ A CÍL ANALÝZY	6
3.	TEORETICKÁ VÝCHODISKA A SPECIFIKACE ZKOUMANÉHO TÉMATU	7
3.1	Rozpočtový přebytek za rok 2016 a socioekonomický kontext	7
3.2	Teorie nastolování agendy.....	9
3.3	Mediální obraz a mediální rámce	10
3.4	Editoriální postupy a zpravodajská rutina.....	10
3.5	Objektivita a vyváženost: operacionální vymezení	11
4.	METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA.....	13
4.1	Popis výzkumného souboru.....	14
4.2	Definice analytické jednotky.....	14
4.3	Popis systému sběru dat, kódování a zpracování	15
4.4	Kvantitativní výzkumné metody	15
4.5	Kvalitativní výzkumné metody.....	16
4.6	Sběr dat, jejich zpracování, analytici a kodéři.....	17
5.	ANALYTICKÁ ČÁST	18
5.1	Kvantitativní část analýzy	18
5.1.1	<i>Téma rozpočtového přebytku ve vysílání ČRo</i>	<i>18</i>
5.1.2	<i>Výběr analyzovaných jednotek</i>	<i>21</i>
5.1.3	<i>Struktura souboru – souhrn obou stanic.....</i>	<i>21</i>
5.1.4	<i>Pokrytí agendy rozpočtového přebytku v průběhu sledovaného období.....</i>	<i>24</i>
5.1.5	<i>Využívání informačních zdrojů</i>	<i>24</i>
5.1.6	<i>Promluvy v analyzovaných příspěvcích</i>	<i>27</i>
5.1.7	<i>Interpretační rámce využité při reprezentaci rozpočtového přebytku.....</i>	<i>29</i>
5.1.8	<i>Stanice Radiožurnál</i>	<i>33</i>
5.1.9	<i>Stanice Plus.....</i>	<i>39</i>
5.2	Kvalitativní analýza vysílání ČRo k rozpočtovému přebytku	45
5.2.1	<i>Zpravodajství Radiožurnálu - kvalitativní analýza.....</i>	<i>46</i>
5.2.2	<i>Zpravodajství ČRo Plus - kvalitativní analýza</i>	<i>47</i>
5.2.3	<i>Publicistika Radiožurnálu – kvalitativní analýza</i>	<i>49</i>
5.2.4	<i>Publicistika ČRo Plus – kvalitativní analýza.....</i>	<i>50</i>

5.3	Kontrola afiliací.....	51
6.	HLAVNÍ ZÁVĚRY	55
7.	LITERATURA.....	58

1. ÚVOD

Předložená analýza má za cíl zodpovědět otázku, zda Český rozhlas při nastolování agendy rozpočtového přebytku za rok 2016 během stanoveného období postupoval v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu a v Kodexu Českého rozhlasu.

Analýza je strukturována do tří základních částí. Po expozici teoretických a metodologických východisek následuje kvantitativní a kvalitativní analytická část. Závěrečná syntéza pak formou hlavních závěrů v několika tezích odpovídá na klíčové otázky.

2. ZADÁNÍ A CÍL ANALÝZY

Objednatel analýzy, Rada Českého rozhlasu (dále jen RČRo), formuloval základní požadavky pro předkládanou analýzu následujícím způsobem:

Předmětem zadání je analýza toho, jak stanice ČRo 1 – Radiožurnál a ČRo Plus zpracovaly ve zvoleném období téma rozpočtového přebytku za rok 2016 a souvisejících diskusí o rozpočtové a daňové politice ČR, a to ve všedních dnech období 3. – 13. 1. 2017.

Cílem analýzy je zjistit, nakolik si ČRo během stanoveného období v určených pořadech počínal v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu (dále jen ZČRo) a v Kodexu Českého rozhlasu (dále jen Kodex). Zásadní zřetel nechtě je brán k § 2 ZČRo a k Preambuli a článkům 6. a 7. Kodexu, kde jsou vymezeny hlavní úkoly veřejné služby v oblasti rozhlasového vysílání vážící se zejména k problematice:

- a) poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů,
- b) působení ČRo coby fóra pro veřejnou diskusi, v níž je možno vyjadřovat široké spektrum názorů a hledisek.

Analýza bude kombinovat kvantitativní a kvalitativní metody. Zadavatel očekává, že užití metody umožní analyzovat a zhodnotit mimo jiné i to, zda si moderátoři počínali v souladu s čl. 6.13 Kodexu ČRo, tj. tak, „aby posluchač nemohl rozpoznat, jaký názor mají na věc, o níž informují“, a zda se nedopouštěli nějakých podob favorizace či naopak defavorizace ať už některých respondentů nebo subjektů, o kterých se v pořadech hovořilo, a zda byly adekvátně uváděny afiliace pozvaných respondentů.

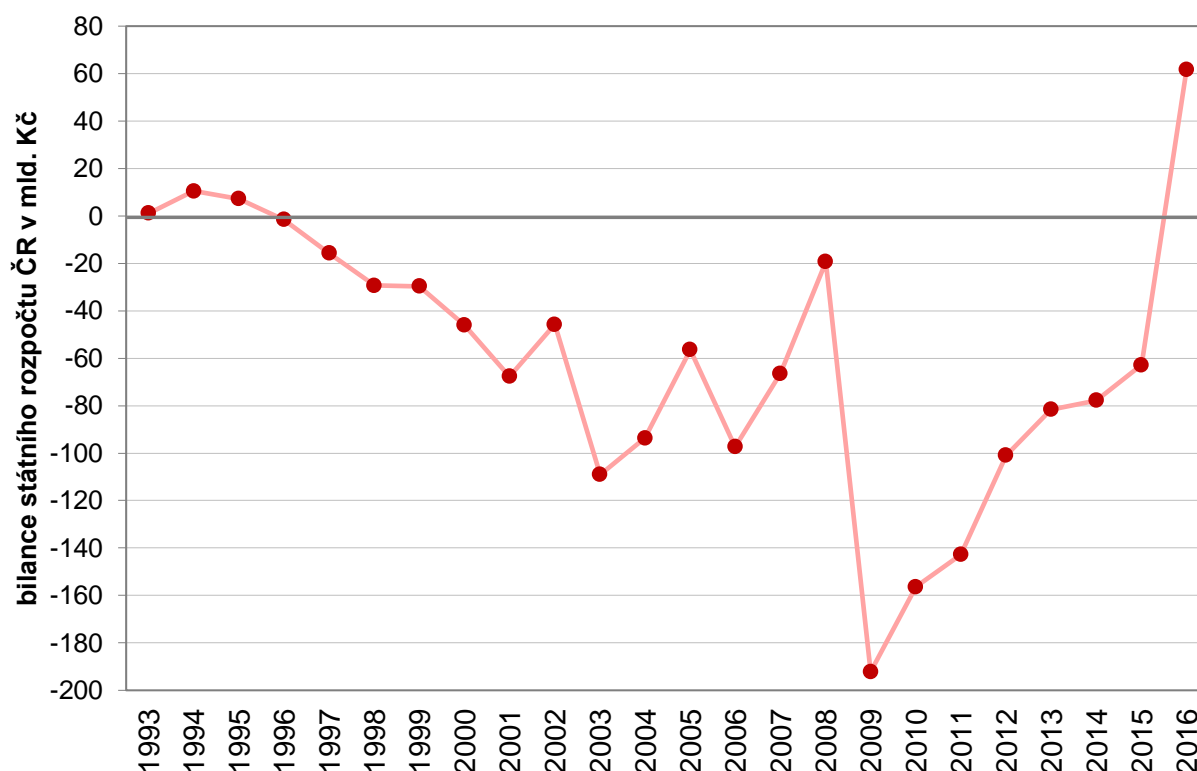
Předkládaná analýza vznikla z iniciativy a na zadání Rady ČRo.

3. TEORETICKÁ VÝCHODISKA A SPECIFIKACE ZKOUMANÉHO TÉMATU

3.1 Přebytek státního rozpočtu za rok 2016 a socioekonomický kontext

Státní rozpočet ČR, tedy plán hospodaření země na další kalendářní rok, byl přijat dne 9. 12. 2015. Počítal se schodkem 70 miliard Kč (o 30 mld. Kč méně než v roce 2015), ve skutečnosti však bylo dosaženo nejvyššího přebytku od vzniku samostatného státu v roce 1993 – rozpočtové příjmy převýšily výdaje o 61,8 miliardy Kč. Rozpočtové příjmy byly o 100,8 mld. Kč vyšší oproti plánu, výdaje byly naopak o 31 mld. Kč nižší. Za dobu existence České republiky dosáhl státní rozpočet přebytku pouze v letech 1993 – 1995, přičemž nejvyšší hodnota v roce 1994 činila 10,4 mld. Kč. Vývoj bilance státního rozpočtu v historii ČR ukazuje následující graf.

Graf č. 1: Bilance státního rozpočtu ČR v letech 1993 – 2016

Informace o hospodaření státu za rok 2016 byly oznámeny na tiskové konferenci ministerstva financí konané dne 3. 1. 2017. Výši příjmů ovlivnily především prostředky přijaté z EU, které převýšily rozpočtovanou výši o 64,8 mld. Kč. Vyšší než plánované bylo i inkaso daňových příjmů a pojistného na sociální zabezpečení o 28,8 mld. Kč, což ministerstvo zdůvodnilo efektivnějším

výběrem daní, pokračujícím ekonomickým růstem a související vysokou zaměstnaností a vyššími platy.¹

Na faktu, že klíčový pro vznik rozpočtového přebytku byl souběh růstu ekonomiky, vysoké zaměstnanosti, nízkých úrokových sazeb a přílivu prostředků z evropských fondů se účastníci veřejné diskuze v zásadě shodovali, rozdílný byl pohled na roli vlády a současného vedení ministerstva financí na tomto pozitivním výsledku.

Premiér Bohuslav Sobotka úspěch připsal dobře fungující vládní ekonomické politice, přijatým daňovým opatřením, lepší spolupráci policie a daňové správy a důslednému čerpání peněz z evropských fondů.² Ministr financí uvedl, že se zvýšila efektivita výběru daní.³

Opoziční politici i někteří ekonomové ovšem upozornili, že hlavní roli na dobrém výsledku hospodaření státu měla vedle výše zmíněné souhry příznivých okolností, na něž neměla činnost současné vlády zásadní vliv, především nižší míra investic do projektů, spolufinancovaných Evropskou unií. Ministerstvo financí se tomuto tvrzení bránilo poukazem na fakt, že meziroční pokles míry investic byl způsoben výjimečnou situací v roce 2015, kdy dobíhaly projekty z programového období EU v letech 2007 – 2013.

Dalším bodem kritiky byla odborná kompetence ministerstva financí pro přípravu státního rozpočtu. Zejména politici ODS vyjadřovali údiv a znepokojení nad faktem, že se Ministerstvo financí ve svých odhadech výsledků hospodaření státu zmýlilo o 130 mld. Kč a vyslovovali podezření, že šlo o účelovou manipulaci s čísly⁴.

Dalším tématem diskuze o rozpočtovém přebytku bylo nejvhodnější využití získaných prostředků. Dne 9. 1. se sešla koaliční rada vlády s cílem dohodnout se, jak bude s přebytkem naloženo. K dohodě ovšem nedošlo a bylo oznámeno, že jednání budou dále pokračovat. Ministr financí navrhl využít prostředky ke snížení státního dluhu, premiér Sobotka prosazoval buď jejich převedení na důchodový účet, nebo je chtěl využít pro odstranění deficitu v roce 2017. KDU-ČSL chtěla investovat, zejména do zlepšení životních podmínek obyvatel venkova. S využitím prostředků ke snížení státního dluhu souhlasili i někteří představitelé pravicové opozice (například Miroslav Kalousek z TOP 09) s odůvodněním, že nedůvěřují ve schopnost vlády investovat peníze efektivně. Předseda ODS Petr Fiala vydal prohlášení, v němž požadoval

¹ Tisková zpráva Ministerstva financí z 3. 1. 2017: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2017/stat-v-roce-2016-hospodaryl-s-rekordnim-27109>

² Vyjádření premiéra Sobotky k rozpočtovému přebytku ze dne 3. 1. 2017: <https://www.cssd.cz/media/tiskove-zpravy/bohuslav-sobotka-rozpocetovy-prebytek-potvrzuje-uspesnost-vladni-hospodarske-politiky/>

³ „Inkaso daní od mého nástupu na ministerstvo do konce třetího čtvrtletí roku 2016 stoupl o 321,6 miliardy korun. Zdůrazňuji, že jsou to peníze, které se podařilo vybrat navíc.“ Zdroj: http://byznys.lidovky.cz/rozpocetovy-rekord-ceska-ale-neni-vsechno-zlato-co-se-trpyti-varuji-experti-1b1-/statni-pokladna.aspx?c=A161222_180858_statni-pokladna_pave

⁴ 1. místopředsedkyně ODS Alexandra Udženija: „Ministr financí se má z čeho zodpovídat, protože lidově řečeno seknout se zhruba o 130 miliard oproti plánu je buď absolutní neschopnost či záměrné manipulování s čísly, které má dosti neblahé důsledky, jež nemusí být na první pohled zřejmé.“ Zdroj: <http://www.ods.cz/clanek/12958-lepsi-vyber-dani-ne-vetsi-pracovitost-obcanu>

využití rozpočtového přebytku pro zlepšení služeb, investice do dopravní infrastruktury, vzdělávání, výzkumu a zdravotnictví.⁵

Z řad ekonomů a zástupců odborné veřejnosti dále zaznívaly návrhy, aby byly získané prostředky využity na dopravní a jiné infrastrukturní projekty. Doporučovány byly i investice do vzdělávání, a to zejména odborného a technického charakteru, neboť nedostatek technicky vzdělaných odborníků může být limitem budoucího ekonomického rozvoje země. Objevily se i názory, že vzhledem k dobrému stavu státních financí by měly být sníženy některé daně nebo povinné odvody.

3.2 Teorie nastolování agendy

Obecným teoretickým rámcem naší analýzy je teorie nastolování agendy (tzv. agenda setting), která vychází z předpokladu, že média mají moc nastolovat témata, která veřejnost považuje za důležitá. Je tedy možné nalézt spojitost v tom, jaká témata jsou prezentována v médiích a jakou důležitost jim pak připisuje veřejnost (McCombs a Shaw 1972).

Autory pojmu agenda setting, tak jak je používán v současných mediálních studiích⁶, jsou Maxwell E. McCombs a Donald L. Shaw. Autoři na základě svých výzkumů potvrdili, že média recipientům nenabízejí jen informaci o tom, že se nějaká událost stala, ale také informaci o tom, že tato událost je důležitější, než jiné. Ke stejnému výsledku pak dospěly další obdobné výzkumy v dalších letech, ale také v dalších zemích po celém světě (McCombs 2009). Média mají tedy schopnost prosazovat (respektive vylučovat) určitá témata ve veřejném a politickém diskurzu. „... *média nemusejí být schopna určovat, co si lidé mají myslet, ale jsou úspěšná v určování, o čem mají přemýšlet.*“ (Cohen, cit. dle Trampoty, 2006: 113).

Jednotlivým tématům tak média dokáží přisoudit důležitost nejen samotným faktem, že o nich informují, že na ně upřou pozornost (tzv. efekt primingu – tedy zviditelňování či zdůrazňování témat či jejich atributů). Důležitou otázkou je i to, jakým způsobem s těmito tématy média dále pracují, jak je dále rámuje (framing). Z hlediska naší analýzy nás tedy primárně zajímalo, jakým způsobem a za užití jakých prostředků či editoriačních postupů Český rozhlas ve sledovaném období pracoval s tématem rozpočtového přebytku a souvisejících diskuzí o fiskální a daňové politice – tedy zda a jakým způsobem tuto agendu nastoloval.

⁵ Tisková zpráva ODS ze dne 3. 1. 2017: <http://www.ods.cz/clanek/12956-vlada-mela-prebytek-rozpocetu-investovat-a-rust-ekonomiky-vyuzit>

⁶ Původní ideu o nastolování agendy nalezneme již v díle Waltera Lippmana *Public Opinion*, které bylo publikováno v roce 1922. Lippman média přirovnává k oknům do světa mimo naši zkušenost. Veřejné mínění pak podle něj nereaguje na skutečný svět, ale právě a pouze na svět vytvořený médii (McCombs 2009).

3.3 Mediální obraz a mediální rámce

Teoretické východisko předložené studie se dále opírá o teorii mediálního obrazu, respektive o zákonitosti, které determinují jeho konstrukci. Mediální obraz má povahu typifikovaného, zjednodušeného symbolu, či přesněji znakové sestavy, která reprezentuje konkrétní objekty a události, do kterých se promítají představy, postoje, názory a zkušenosti jak jejich tvůrců, tak i konzumentů (Volek, 2013). Teorii mediálního obrazu tak budeme v této studii používat k výkladu procesu, v jehož rámci materializovaný a zdánlivě uchopitelný otisk reality, stejně jako individualizovaná zkušenost složená z dílčích atributů, podléhá rekonfiguraci a remediaci.

Pro mediální obraz je určující to, že reprezentuje abstraktní kvalitu nebo ideu, která vznikla na základě určité manipulace se symboly, respektive znaky, do komplexnějších komunikátů (například zpráv, reportáže či komentáře), jejichž interpretace, způsob čtení byl předdefinován pro čtenáře formou jejich zarámování.

Pro identifikaci rámců využijeme modifikovanou definici rámců⁷ od Roberta Entmana, který je chápe jako procesy selekce a zvýznamňování. Celkový framing je ale podle Entmana definován nejen určitým aspektem popisované reality, který činí významným, ale také tím, jaké aspekty opomíjí. Rámování přitom často rezonuje s již existujícími kulturními schémata publika, rámce dále ovlivňují, jakým způsobem lidé problém pochopí, jak si ho zapamatují a jak ho ohodnotí, popřípadě jak se na jeho základě zachovají (Entman 1993).

Identifikace a analýza mediálních rámců bude využita pro finální syntetický popis mediálního obrazu sledované problematiky rozpočtového přebytku.

3.4 Editoriální postupy a zpravodajská rutina

Média pracují s celou řadou prostředků, jakými mohou téma zdůraznit a implicitně ho označit za důležité. Primárním ukazatelem je prostor či rozsah vysílání, který je danému tématu věnován a frekvence, s jakou je o tématu v médiích referováno. (McCombs 2009).

Proto nás v případě mediální reprezentace problematiky rozpočtového přebytku v pořadech Českého rozhlasu bude primárně zajímat, kolik prostoru Český rozhlas ve vybraných pořadech

⁷ Teorie rámců vznikla na poli psychologie a sociologie a dnes ji využívají různé sociálně-vědné disciplíny. Jako jeden z prvních popsal interpretační rámce Gregory Bateson (1954), který je chápe jako meta-komunikativní úroveň komunikace, jež instruuje její účastníky, jak mají číst a hodnotit sdělení. Rámce jsou v tomto smyslu nezbytné pro lidské mentální procesy, protože omezují souvislosti, v nichž je možné danou situaci nebo interakci chápat a vykládat. Podobně rozumí funkci rámců i Irwing Goffman, který zdůrazňuje, že nám poskytují návod k tomu, jak na konkrétní situaci reagovat, respektive jak organizovat lidskou zkušenost, abychom ji byli schopni vnímat, chápat a pojmenovat (Goffman, 1974). Jinými slovy, rámce umožňují redukovat komplexní realitu a vytvářejí de facto schémata sloužící k její interpretaci.

této kauze věnoval a jakým způsobem s agendou pracoval. Zaměříme se i na to, zda se kauze věnoval jako hlavnímu, či vedlejšímu tématu, a koho nechal ve svých pořadech k dané problematice promlouvat (jaké hosty moderátoři zvali do svých pořadů).

3.5 Objektivita a vyváženost: operacionální vymezení

Zpravodajství a publicistika jako specifické nástroje popisu a analýzy společenských procesů jsou determinovány určitými normativními očekáváními, která na ně klade laická, ale i odborná veřejnost. Tato očekávání mají často povahu intuitivních, nepřilíš strukturovaných představ, které bývají zastřešovány pojmem objektivit, případně vyváženosti. Koncepce mediální (žurnalistické) objektivit vychází z předpokladu, že je možné určité objektivit dosáhnout, nebo se tomuto ideálu alespoň do určité míry přiblížit. V naší studii vycházíme z toho, že podstatou nároku na objektivní, vyvážené a nestranné poskytování informací je eliminace takových komunikačních strategií, které favorizují jen jednoho z řady aktérů-komunikátorů, respektive jednu hodnotovou perspektivu a interpretaci událostí, o nichž je referováno.

Posuzujeme-li míru novinářské objektivit, vždy de facto hodnotíme, jakým způsobem novináři shromažďují, zpracovávají, třídí a šíří informace a jak se to projevuje ve finální podobě mediálních obsahů. V naší studii budeme primárně vycházet z takového pojetí žurnalistické objektivit, které akcentuje:

- a) poskytování dostatečně širokého spektra názorů na mediovanou problematiku,
- b) poskytování rovnocenného prostoru zastáncům jednotlivých názorových proudů.

Objektivita bývá chápána v tomto smyslu jako rutinní novinářská praxe, která umožňuje odrážet *skutečnost* zveřejňováním všech relevantních, *fakticky správných* a nezkršených (tj. úplných) *informací*, jež musí být komunikovány tak, aby byla jasně oddělena *fakta od názorů*.

Různí autoři rozlišují ne zcela totožná kritéria objektivit, ale v zásadě se shodují v tom, že podmínkou objektivního referování o sociálních jevech je dodržení faktičnosti (pravdivosti, informativnosti, relevance) a nestrannosti, která je sycena kategoriemi vyváženosti a neutrality.

Pro cíle naší studie, která se zabývá rozhlasovou reprezentací specifické kauzy v různých zpravodajsko-publicistických žánrech a formátech, budeme vycházet z Westerstahlovy (1983) definice, kterou jsme museli upravit tak, aby ji bylo možné aplikovat na analýzu zadaného obsahu.

Westerstahl hodnotí objektivitu z pohledu a/ faktičnosti a b/ nestrannosti výstupu. V prvním případě bývá posuzována *pravdivost, informativnost a relevance obsahu*, které nelze testovat jinak než komparací a pozorováním v terénu. Tímto směrem naše analýza primárně nepůjde, byť se v kvalitativní části pokusíme identifikovat případná informační zkršená či manipulaci.

Kvantitativní část předložené analýzy bude pracovat primárně s druhou složkou objektivity, kterou Westerstahl označuje jako nestrannost, a jež zahrnuje i kritérium *vyváženosti*, jak s ním pracuje výše uvedená domácí legislativa a kodexy. Primárně se tak zaměříme na to, do jaké míry byl jednotlivým názorovým proudům a jejich nositelům umožněn srovnatelný přístup do vysílání, a to přímou formou zprostředkování jejich jednání nebo formou institucionalizace jejich postojů a názorů. V neposlední řadě se podíváme na složku nestrannosti, respektive na posouzení vyváženosti a neutrality odvysílaného obsahu. Budeme tak primárně analyzovat, do jaké míry se podařilo ve sledovaných pořadech zabránit favorizaci či defavorizaci zástupců různých názorových hledisek v problematice daňové a rozpočtové politiky a rozpočtového přebytku.

Favorizaci a defavorizaci budeme chápat jak v rovině explicitní, tak implicitní jako pozitivní, či negativní hodnocení vztahující se na analyzovaný problém rozpočtového přebytku a souvisejících diskuzí. Zaměříme se na analytický popis takového chování sledovaných médií, respektive konkrétních novinářů, jejich jednání, postojů a výrazových prostředků, které se přímo i nepřímo podílely na formování mediálního obrazu subjektů, o nichž bylo referováno.

4. METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA

Předložená analýza si klade za cíl odpovědět na hlavní výzkumnou otázku:

HVO: Postupoval Český rozhlas při pokrytí tématu rozpočtového přebytku ve sledovaném období v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu a v Kodexu Českého rozhlasu?

Odpověď na tuto otázku poskytne závěrečná syntéza zjištění vyplývajících z kvantitativní a kvalitativní části studie.

V rámci **kvantitativní analýzy** se pokusíme odpovědět na následující vedlejší výzkumné otázky zabývající se primárně vyvážeností:

A/ Jaké rutinní postupy užil Český rozhlas při pokrývání agendy rozpočtového přebytku? Jak tematicky strukturoval agendu rozpočtového přebytku?

B/ Jaké interpretační rámce využíval ČRo při reprezentaci agendy rozpočtového přebytku?

C/ Umožnil Český rozhlas ve svém vysílání prezentaci širokého spektra názorových pozic k tématu rozpočtového přebytku? Nebyla jednostranně zvýhodňována určitá názorová perspektiva a jiné potlačovány?

Kvalitativní část analýzy nám pak umožní odpovědět na otázky týkající se objektivity v následujících dimenzích:

D/ Dopouštěli se kmenoví žurnalisté ČRo v medializaci daného tématu věcných či profesních pochybení?

E/ Objevil se v určeném vysílání favorizující či defavorizující přístup k některým aktérům dané agendy či reprezentantům názorových perspektiv svědčící o ztrátě nestrannosti či dokonce podjatosti?

F/ Byly v určeném vysílání adekvátně a správně uváděny afiliace pozvaných respondentů?

4.1 Popis výzkumného souboru

Zadavatel definoval vybrané pořady a časová období a vybrané pořady následujícím způsobem:

1) ČRo 1 Radiožurnál

- Vysílání ve dnech 3. – 6. 1. 2017 a 9. – 13. 1. 2017 v čase 6:30 – 16 hod. a dále relace pořadů 20 minut Radiožurnálu od 17:05 a Hlavní zprávy v době 18 – 18:30 (včetně publicistického bloku).

2) ČRo Plus

- Vysílání ve dnech 3. – 6. 1. 2017 a 9. – 13. 1. 2017 v čase 6:00 – 13:00 hod. a navíc titulkové pořady ČRo Plus Den podle (17:10 – 18:00 hod.), Názory a argumenty (18:33 – 19:00 hod.) a Den v 60 minutách (21:10 – 22:00 hod.).

4.2 Definice analytické jednotky

Analýza prezentuje závěry vyčerpávajícího šetření. Nebyla tedy využita žádná z výběrových procedur a byl analyzován celek zadaného vysílání, respektive relevantní příspěvky, které byly v určeném časovém období, respektive v určených pořadech, stanicemi ČRo Radiožurnál a ČRo Plus odvysílány. Výstup kvantitativní části analýzy tak nepracuje se statisticky koncipovanou reprezentativitou závěrů, respektive nezobecňuje na základní soubor, ale poskytuje informace za celý relevantní soubor, jak jej definoval zadavatel.

Jako základní **analytickou jednotku** jsme zvolili zvukový příspěvek, který tematizoval problematiku rozpočtového přebytku a související diskuze o rozpočtové a daňové politice ČR:

- a) jakožto hlavní téma příspěvku, nebo
- b) pracoval s motivem rozpočtového přebytku v podobě tematické subagendy, která byla součástí jiné agendy, nebo
- c) téma přebytku zmínil pouze okrajově (například v promluvě některého z hostů formou krátké zmínky).

Příspěvek jsme definovali jako zvukovou stopu, která je oddělena zvukově či obsahově od předcházejícího a následujícího příspěvku.

Dalším použitým subtypem analytické jednotky byla promluva (moderátorů, reportérů, komentátorů, expertů atd.), která byla využita při kvalitativní analýze příspěvků či relací akcentujících zkoumané téma. Její nejtypičtější formou byla promluva moderátora.

4.3 Popis systému sběru dat, kódování a zpracování

Vzhledem k rozsahu analyzovaného materiálu byla v prvním kroku provedena vyškolenými kodéry rešerše určeného vysílání. Cílem rešerše bylo nalézt příspěvky relevantní pro naši analýzu, tedy příspěvky či relace akcentující téma rozpočtového přebytku a souvisejících diskuzí na téma rozpočtové a daňové politiky ČR.

Všechny identifikované příspěvky následně vstoupily do vlastní kvantitativní a kvalitativní analýzy.

4.4 Kvantitativní výzkumné metody

Pro naplnění výše zmíněných cílů byla jako klíčový výzkumný nástroj zvolena metoda explorativní obsahové analýzy, respektive její kvantitativní i kvalitativní verze, které zohledňují a kombinují časový, typový i případový přístup (Krippendorff, 2004 a Neuendorf, 2002). Porovnáme-li další možné metody, které by připadaly v úvahu pro analýzu daného tématu, z pohledu potenciální validity a reliability dat, které poskytují, jeví se obsahová analýza vzhledem k zadání analýzy jako nejvhodnější.

Z pohledu základních cílů spočívají přednosti obsahové analýzy především v tom, že umožňuje kategorizovat a kvantifikovat relevantní proměnné a jejich indikátory v rozsahu, který nejsou kvalitativní metody výzkumu schopny pokrýt. Analyzovaný soubor několika programových typů tak bylo třeba roztrždit a identifikovat relevantní příspěvky.

Aplikace **kvantitativní části obsahové analýzy** probíhala v následujících krocích:

- I. V první kvantifikační fázi analýzy jsme převedli do operacionální – měřitelné – podoby výše uvedené problémové okruhy/otázky tak, aby zvolené indikátory umožňovaly měřit objektivitu, respektive vyváženost jednotlivých příspěvků.
- II. Tyto měřitelné proměnné jsme rozdělili do následujících subcelků, z nichž každý představuje jeden atribut indikující naplňování sledovaných kritérií objektivitu, respektive vyváženosti a nestrannosti.

A) příspěvek

1/ téma (dominantní/vedlejší motiv, který strukturoval sledovanou agendu)

2/ stopáž (v sekundách)

3/ typ příspěvku (podle žánrového členění)

4/ počet příspěvků a jejich distribuce (frekvence příspěvků věnovaných tématu rozpočtového přebytku a jejich rozložení v čase)

B) téma

- 1/ počet příspěvků a jejich distribuce (frekvence příspěvků věnovaných dané agendě a jejich rozložení v čase)
- 2/ stopáž (časové pokrytí agendy jako celku)
- 3/ tematické interpretační rámce
- 4/ valence příspěvku vůči zkoumané agendě

C) zdroje a mluvčí

- 1/ typ (nekmenový mluvčí ČRo, reportér, komentátor, expert, vox pop apod.)
- 2/ sound bite (čistá stopáž promluvy nekmenových mluvčích ČRo)
- 3/ stranická a profesní identifikace (politik, expert, vox pop apod.)

- III. Po tomto základním deskriptivním popisu souboru jsme přistoupili k analýze hlavních interpretačních rámců, jež používali novináři/pořady při konstrukci agendy rozpočtového přebytku.

4.5 Kvalitativní výzkumné metody

Otázka, do jaké míry dodržovaly vybrané pořady ČRo ustanovení § 31 odst. 2 a 3 zákona č. 231/2001 Sb., resp. zda analyzované vysílání jako celek, i v rámci jednotlivých pořadů, dodržovalo zásady objektivního a vyváženého informování, má samozřejmě i svou kvalitativně analyzovatelnou dimenzi. Pro kvalitativní analýzu platí, že důkazem významu určitého jevu není jeho frekvenční nasycenost, ale soustřeďuje se na významové akcenty samotných mluvčích/novinářů, které se snaží rekonstruovat. Jako základní přístup jsme zvolili koncepci kvalitativní obsahové analýzy Kimberley Neuendorf (2002), Neuendorf & Skalski (2009) doplněnou o metodu interpretativního čtení (Kronick, 1997).

Vzhledem k výše uvedenému zadání jsme se soustředili v této kvalitativní části analýzy na komunikační (konverzační) chování/promluvy/otázky, respektive výrazové prostředky, které konstruovali novináři ve zkoumaném vysílání. Analytickou jednotku představovala jak promluva/výrok profesionálního komunikátora (moderátora, reportéra, komentátora), tak i jeho interakce s hosty. Cílem bylo zachytit jak artikulovaný postoj novinářů vůči tématu rozpočtového přebytku a jednotlivým aktérům dané agendy, tak i obraz, který z takové interakce vznikal.

Kvalitativní obsahová analýza se tedy soustředila na profesní pochybení kmenových žurnalistů ČRo, kteří:

- 1) straní některému z aktérů dané agendy či názorové perspektivě (přímo či nepřímo),
- 2) snižují či zesměšňují některého z aktérů či názorových perspektiv (přímo či nepřímo),
- 3) uvádějí nepřesné informace,
- 4) zkreslují informace,
- 5) potlačují relevantní informace.

Kvalitativní analýze byly podrobeny všechny příspěvky akcentující zkoumané téma. Zjištěná pochybení byla zaznamenávána do polostrukturovaných záznamových archů spolu s příslušnými ukázkami. Záznamové archy jsou součástí přílohy této zprávy.

Kvalitativní analýza dále poskytuje informace pro zodpovězení otázky, zda byly ve zkoumaném vysílání adekvátně a správně uváděny afiliace pozvaných respondentů.

4.6 Sběr dat, jejich zpracování, analytici a kodéři

V rámci kvantitativní analýzy byla data kódována podle vytvořené kódovací knihy, ukládána do datové matice a zpracována s využitím statistického software SPSS.

Kódování realizovali tři předem zaškolení kodéři. Každý kodér pracoval na jednom relativně samostatném celku. Kontinuálně probíhala diskuse sjednocující kódování nejednoznačně kategorizovatelných obsahů. Ve druhém stupni kontrolního kódování byl celý vzorek podroben kontrole analytiků, kteří měli za úkol sjednotit zbývající případy nejednoznačného kódování.

5. ANALYTICKÁ ČÁST

5.1 Kvantitativní část analýzy

5.1.1 Téma rozpočtového přebytku ve vysílání ČRo

V úvodu kvantitativní části analýzy prezentujeme krátký přehled agend, jimž se Český rozhlas ve sledovaném období věnoval, a všímáme si pozice agendy rozpočtového přebytku v celku vysílání. Výstupy představujeme zvláště pro zpravodajskou a publicistickou část vysílání.

5.1.1.1 Zpravodajství

Celkově bylo v tomto období na sledovaných stanicích odvysíláno 2 284 zpravodajských příspěvků, z nichž se 36 věnovalo jako hlavnímu tématu problematice rozpočtového přebytku (1,4 %).

Mimo téma rozpočtového přebytku se Český rozhlas ve sledovaném období v rámci zpravodajství stanic Radiožurnál a ČRo Plus věnoval nejčastěji různým zahraničním politickým událostem, teroristickým útokům a boji proti terorismu, soudním procesům a vyšetřování, počasí, ptačí chřipce, různým neštěstím a požárům a také dopravě. Do těchto obecnějších kategorií jsme pro zjednodušení a přehlednost zahrnuli události, kterým byly věnovány spíše jednotlivé zpravodajské příspěvky, a nelze je tak označovat za kauzy.

Z konkrétních zahraničních událostí či kauz bylo nejvíce příspěvků věnováno nástupu D. Trumpa do úřadu prezidenta USA a odchodu B. Obamy. Z konkrétních českých politických událostí se nejvíce příspěvků zaměřovalo na zákon o střetu zájmů („Lex Babiš“) a také na EET.

Následující tabulka zobrazuje podíl jednotlivých kauz či tematických okruhů na celkové tematické agendě analyzovaného zpravodajství. V tabulce jsou uvedena pouze ta témata, kterým bylo ve zpravodajských relacích věnováno více než 1 % příspěvků.

Tabulka 1: Přehled dalších témat, kterým se ČRo v určeném vysílání ve zpravodajství věnoval

Téma	zpravodajství	
	počet	v %
zahraniční politické události a jednání	173	7,7
terorismus, útoky, boj proti terorismu	147	6,5
soudní procesy, vyšetřování	138	6,1
počasí	121	5,4
ptačí chřipka	120	5,3
neštěstí, havárie, požáry	100	4,5

Téma	zpravodajství	
	počet	v %
doprava, auto-moto	90	4,0
odchod Obamy, nástup Trumpa	68	3,0
česká ekonomika	64	2,9
zbrojení, bezpečnostní opatření, ochrana hranic	64	2,9
kultura, kulturní události, společenské události	57	2,5
věda, medicína, technika a technologie	56	2,5
Moskva a WikiLeaks, informace o Trumpovi, hackerské útoky	54	2,4
ekologie, smog	53	2,4
osobnosti, úmrtí, výročí	51	2,3
regionální politika, regionální zprávy	51	2,3
konflikt v Sýrii, jednání o příměří, Rusko v Sýrii	44	2,0
sport a sportovní události	43	1,9
zdravotnictví (platy, novela o vzdělávání)	43	1,9
zahraniční zajímavosti a události	43	1,9
„Lex Babiš“, zákon o střetu zájmů	39	1,7
mzdy, zvýšení mezd, zaměstnanost	39	1,7
EET, politická jednání, obstrukce a schvalování	38	1,7
kauza Promopro	35	1,6
Vánoce, svátky, tradice	33	1,5
migrační krize, migrační politika	31	1,4
chřipková epidemie	31	1,4
program Nová zelená úsporám	27	1,2
Charta 77	26	1,2

5.1.1.2 Publicistika

Při analýze tematické agendy publicisticky jsme postupovali obdobně, jako v případě zpravodajských relací. Rešerši tak bylo podrobeno 974 příspěvků, z nichž se 21 věnovalo problematice rozpočtového přebytku jako hlavnímu tématu (2,6 %).

V publicistických příspěvcích pak bylo v rámci sledovaného období nejvíce prostoru věnováno událostem z kulturního a společenského dění.

Následující tabulka zobrazuje podíl jednotlivých kauz či tematických okruhů na celkové tematické agendě analyzovaného vysílání. V tabulce jsou uvedena pouze ta témata, kterým bylo věnováno více než 1 % příspěvků.

Tabulka 2: Přehled dalších témat, kterým se ČRo v určeném vysílání věnoval v publicistických pořadech

téma	zpravodajství	
	počet	v %
kultura, kulturní události, společenské události	84	8,9
zahraničí, zahraniční politické události a jednání	73	7,8
věda, medicína, technika a technologie	58	6,2
ekonomika, daně	48	5,1
osobnosti, úmrtí, výročí	43	4,6
vnitřní politika ČR, politická jednání	36	3,8
sport a sportovní události	35	3,7
soudní procesy, vyšetřování	33	3,5
zdravotnictví	33	3,5
odchod Obamy, nástup Trumpa	33	3,5
biatlon – světový pohár	31	3,3
počasí	24	2,6
zbrojení, bezpečnost a ochrana hranic	24	2,6
zahraniční zajímavosti	24	2,6
„Lex Babiš“	24	2,6
Charta 77	23	2,4
regionální politika, regionální zprávy	22	2,3
historie, historické události	22	2,3
terorismus, útoky, boj proti terorismu	21	2,2
doprava, auto-moto	20	2,1
Moskva a WikiLeaks, informace o Trumpovi, hackerské útoky	20	2,1
Rallye Dakar	18	1,9
EET, politická jednání, obstrukce a schvalování	15	1,6
migrační krize, migrační politika	15	1,6
ptačí chřipka	15	1,6
reorganizace policie, policie, věznice	15	1,6
konflikt v Sýrii, jednání o příměří, Rusko v Sýrii	13	1,4
přístup k informacím, dezinformace, internet jako zdroj informací	13	1,4
Vánoce, svátky, tradice	12	1,3

5.1.2 Výběr analyzovaných jednotek

V další části kvantitativní analýzy se již budeme věnovat pouze příspěvkům tematizujícím agendu rozpočtového přebytku. Nejprve budeme souhrnně analyzovat příspěvky odvysílané na stanicích Radiožurnál a Plus, v další části se zaměříme na každou stanici zvlášť, abychom mohli identifikovat případné rozdíly v pokrytí zkoumaného tématu. Budeme také zvlášť věnovat pozornost žánrům zpravodajství a publicistiky.

Ve vysílání během sledovaného období kodéři identifikovali 67 příspěvků s agendou rozpočtového přebytku, z toho 38 zpravodajských a 29 publicistických. Detailní analýzou obsahové agendy těchto příspěvků jsme ve druhém kroku určili, že v deseti příspěvcích má zkoumané téma podobu okrajové zmínky (3 příspěvky na Radiožurnálu a 7 na Plusu). Tyto příspěvky většinou existenci přebytku pouze konstatovaly v kontextu jiných ekonomických, politických nebo společenských témat a dále tuto agendu nerozvíjely. Z další analýzy jsme je proto vyloučili a do kvantitativní analýzy tak vstoupilo 57 příspěvků – z toho 24 na Radiožurnálu a 33 na Plusu. Distribuci relevantních příspěvků na obou sledovaných stanicích podle žánrů mapuje následující tabulka.

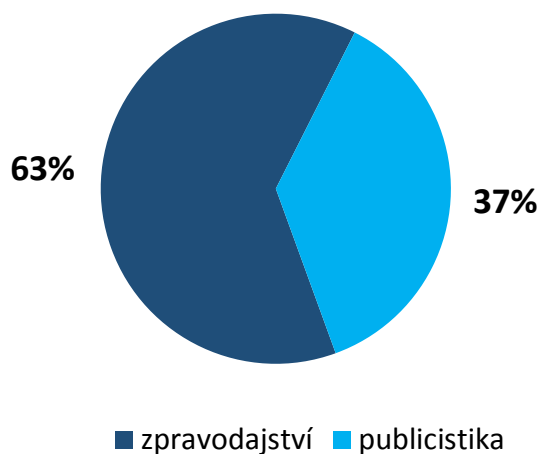
Tabulka 3: Počty analyzovaných příspěvků podle stanice a žánru (N = 57)

	Radiožurnál	Plus	celkem
zpravodajství	16	20	36
publicistika	8	13	21
celkem	24	33	57

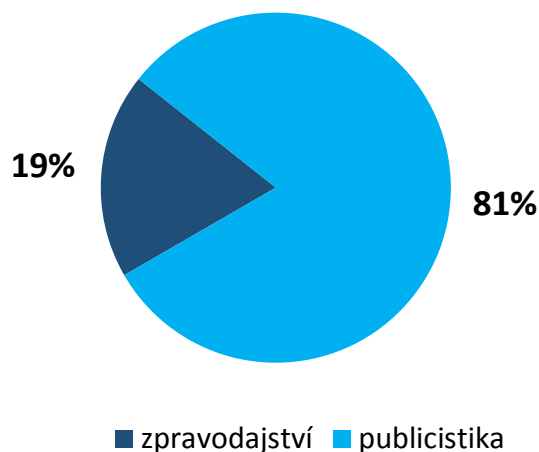
5.1.3 Struktura souboru – souhrn obou stanic

Z hlediska žánru ve zkoumaném souboru co do počtu převažovaly příspěvky zpravodajské (63 %) nad publicistickými (37 %). Na celkové stopáži měly ovšem větší podíl příspěvky publicistické (81 % oproti 19 % stopáže zpravodajství).

Graf č. 2: Počet analyzovaných zpravodajských a publicistických příspěvků (N = 57)

Graf č. 3: Podíl analyzovaných zpravodajských a publicistických příspěvků na celkové stopáži (N = 57)

Průměrná stopáž příspěvků s agendou rozpočtového přebytku činila necelé 4 minuty, přičemž u zpravodajských příspěvků to byla přibližně jedna minuta, zatímco u publicistiky 8,5 minuty. Stopáž nejdelšího publicistického vysílání věnujícího se zkoumanému tématu činila více než 25 minut.

Tabulka 4: Stopáž příspěvků s agendou rozpočtového přebytku (N = 57)

	zpravodajství	publicistika	celkem
průměrná délka příspěvku	1 min 8 s	8 min 29 s	3 min 50 s
nejkratší příspěvek	11 s	10 s	10 s
nejdelší příspěvek	4 min 38 s	25 min 32 s	25 min 32 s
celková stopáž	40 min 33 s	2 h 28 min 5 s	3 h 38 min 38 s

Vzhledem k převažujícímu zastoupení zpravodajských jednotek převažují v souboru formáty typické pro zpravodajství – kombinované příspěvky a čtené zprávy. Publicistické příspěvky měly nejčastěji podobu rozhovorů, v menší míře také analytických komentářů.

Tabulka 5: Typy příspěvků (N = 57)

typ příspěvku	zpravodajství		publicistika		celkem	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %
kombinovaný příspěvek	19	53 %	1	5 %	20	35 %
čtená zpráva	17	47 %			17	30 %
rozhovor			10	48 %	10	18 %
komentář s analýzou			4	19 %	4	7 %
komentář			2	10 %	2	4 %
debata			1	5 %	1	2 %
jiné			3	14 %	3	5 %
celkem	36	100 %	21	100 %	57	100 %

Zkoumaná agenda měla v příspěvcích nejčastěji pozici hlavního tématu (89 % příspěvků), v 11 % šlo o subagendu jiného tématu⁸. Ve zpravodajství se vyskytl pouze jediný příspěvek, v němž měla agenda rozpočtového přebytku pozici vedlejšího tématu – šlo o přehled priorit ČSSD pro rok 2017. V publicistických příspěvcích s delší stopáží bylo téma rozpočtového přebytku zmiňováno v rámci diskuzí na různá ekonomická a společenská témata (daňová reforma, výhledy ČR pro rok 2017 a podobně).

Tabulka 6: Pozice agendy rozpočtového přebytku v rámci příspěvku v rámci příspěvku (N = 57)

pozice tématu	zpravodajství		publicistika		celkem	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %
hlavní téma příspěvku	35	97 %	16	76 %	51	89 %
vedlejší téma příspěvku	1	3 %	5	24 %	6	11 %
celkem	36	100 %	21	100 %	57	100 %

⁸ Jak již bylo uvedeno v úvodu kapitoly, do analýzy nebyly zařazeny příspěvky, v nichž měla zkoumaná agenda pozici okrajové zmínky.

5.1.4 Pokrytí agendy rozpočtového přebytku v průběhu sledovaného období⁹

Téměř dvě třetiny příspěvků s agendou rozpočtového přebytku byly vysílány 3. ledna, tedy v den, kdy se konala tisková konference ministerstva financí, kde byla výše rozpočtového přebytku oznámena. V dalších dnech byla frekvence pokrytí výrazně nižší. Mírný nárůst pozorujeme ve dnech 9. 1. a 10. 1., neboť 9. 1. v odpoledních hodinách se konala schůzka představitelů vládní koalice, jejímž tématem bylo využití rozpočtového přebytku.

Graf č. 4: Výskyt příspěvků akcentujících téma rozpočtového přebytku dle dne vysílání – v % (N = 57)

3. ledna byla zkoumaná agenda distribuována rovnoměrně téměř ve všech zpravodajských relacích ve zkoumaném časovém rozmezí (zpravodajství v 6:30 – 16:00 a v 18:00). V dalších dnech byla již přítomna jen v jednotlivých relacích.

5.1.5 Využívání informačních zdrojů

V následující části zprávy popisujeme strukturu využitých zdrojů s cílem zjistit, o jaké informace se ČRo opíral při pokrývání agendy rozpočtového přebytku. Nejprve prezentujeme souhrnné údaje za zpravodajství i publicistiku, poté odděleně za oba žánry.

V celkovém pohledu byl nejvyužívanějším informačním zdrojem k agendě rozpočtového přebytku ministr financí Andrej Babiš (19 %). Na dalších místech to byli ekonomové a jiní

⁹ Sledovaným obdobím byly všední dny od 3. 1. do 13. 1. 2017 (tj. 3. 1. – 6. 1. a 9. 1. – 13. 1.).

experti (17 %), ministerstvo financí (15 %) a ostatní koaliční politici (11 %). Relativně málo byli informačními zdroji opoziční politici a strany (dohromady 9 %).

Tabulka 7: Využité informační zdroje – souhrnně (N=139 zdrojů)

využité zdroje	počet	v %
Andrej Babiš	27	19 %
ekonomové, experti	24	17 %
Ministerstvo financí	21	15 %
ostatní koaliční politici	15	11 %
ostatní koaliční strany	10	7 %
opoziční politici	9	7 %
politici mimo stranické spektrum	5	4 %
pracovníci ČRo	5	4 %
ANO	4	3 %
novináři	4	3 %
ekonomičtí experti stran	4	3 %
opoziční strany	3	2 %
vláda	2	1 %
média	2	1 %
představitelé komerčních a profesních organizací	2	1 %
vox populi	1	1 %
NKÚ	1	1 %
Celkem	139	100 %

Následující tabulka konkrétně ukazuje, jaké osoby či instituce byly zastoupeny v jednotlivých kategoriích zdrojů. Můžeme si všimnout, že v kategorii ekonomů a expertů nejčastěji figuruje Štěpán Křeček z VŠE. Pokud byly zdroji média nebo novináři mimo ČRo, šlo vždy o pravicově či liberálně orientované osoby a média.

Tabulka 8: Detailní pohled na využitě zdroje – souhrnně (N=139 zdrojů)

ekonomové, experti (17 %)	počet	politici mimo stranické spektrum (4 %)	počet
Štěpán Křeček, ekonom, VŠE	5	Miloš Zeman	3
David Marek, ekonom, Deloitte	3	Václav Klaus	2
Lukáš Kovanda, hlavní analytik společnosti Cyrrus	3		
Petr Hlinomaz - nezávislý analytik	3	pracovníci ČRo (4 %)	počet
Eva Zamrazilová, hl. ekonomka Čes. bankovní asociace	2	Jana Klímová, analytička, ČRO	2
Markéta Šichtařová, ředitelka Next Finance	2	Jitka Hanzlová, ekonomická redaktorka	1
Roman Koděra, ředitel finančních trhů banky Creditas	2	Marie Bastlová, analytička, ČRO	1
František Bostl, hlavní ekonom portálu Chytrý Honza	1	Petr Hartman, komentátor, ČRO	1
Jaroslav Ungermann, makroekonom, ČMKOS	1		
Jiří Pehe, politolog, PIDEK	1	novináři (3 %)	počet
Petr Zámečník, šéfredaktor, FinCenrum	1	Lenka Zlámalová, komentátorka, Echo 24	2
		Jindřich Šídlo, komentátor, Seznam.cz	1
		Petr Holub, komentátor, Echo24	1
ostatní koaliční politici (11 %)	počet	ekonomičtí experti stran (3 %)	počet
Bohuslav Sobotka, ČSSD	11	Aleš Michl, ekonom a ext. poradce A. Babiše	1
Marián Jurečka, KDU-ČSL	2	Jan Skopeček, ekonomický expert ODS	1
Jan Volný, ANO	1	Michal Pícl, ekonomický expert ČSSD	2
Michaela Marksová, ministryně práce a soc. věcí, ČSSD	1		
		opoziční strany (3 %)	počet
ostatní koaliční strany (7 %)	počet	ODS	3
KDU-ČSL	8		
ČSSD	2	média (2 %)	počet
		SERVER ECHO24	1
		týdeník RESPEKT	1
opoziční politici (6 %)	počet	představitelé komerčních a prof. organizací (2 %)	počet
Miroslav Kalousek, TOP 09	3	Dalibor Dědek, spolujatel, Jablotron	1
Zbyněk Stanjura, ODS	3	Jan Rafaj, viceprezident, Svaz prům. a dopravy	1
Vojtěch Filip, KSČM	2		
František Laudát, TOP 09	1		

Informačním zdrojem zpravodajských příspěvků bylo nejčastěji ministerstvo financí (25 %), dále jeho nejvyšší představitel Andrej Babiš (21 %) a ekonomové a experti (20 %). Můžeme zde tedy pozorovat snahu o vyvážení či korekci politického stanoviska expertním pohledem spíše než informacemi od opozičních stran a politiků (12 % zdrojů). Na jiné informační zdroje se ČRo ve zpravodajských příspěvcích obracel s menší frekvencí.

Tabulka 9: Využitě informační zdroje – zpravodajství (N=85 zdrojů)

zdroj	počet	v %
ministerstvo financí	21	25 %
Andrej Babiš	18	21 %
ekonomové, experti	17	20 %
ostatní koaliční strany	8	9 %
opoziční politici	7	8 %
ostatní koaliční politici	6	7 %

zdroj	počet	v %
opoziční strany	3	4 %
pracovníci ČRo	2	2 %
ANO	1	1 %
vláda	1	1 %
NKÚ	1	1 %
celkem	85	100 %

Informačním zdrojem publicistických příspěvků byl jednak Andrej Babiš (17 %), ve stejné míře také ostatní koaliční politici (17 %). 13 % zdrojů tvořili ekonomové a experti. Malé zastoupení opozičních politiků a stran mezi zdroji je zde ještě výraznější (4 %). Musíme ovšem přihlížet k tomu, že publicistických příspěvků s agendou státního rozpočtu byl ve sledovaném období pouze malý počet (celkem 21).

Tabulka 10: Využité informační zdroje – publicistika (N=54 zdrojů)

zdroj	počet	v %
Andrej Babiš	9	17 %
ostatní koaliční politici	9	17 %
ekonomové, experti	7	13 %
politici mimo stranické spektrum	5	9 %
novináři	4	7 %
ekonomičtí experti stran	4	7 %
ANO	3	6 %
pracovníci ČRo	3	6 %
ostatní koaliční strany	2	4 %
média	2	4 %
představitelé komerčních a profesních organizací	2	4 %
opoziční politici	2	4 %
vláda	1	2 %
vox populi	1	2 %
Celkem	54	100 %

5.1.6 Promluvy v analyzovaných příspěvcích

V této části analýzy zkoumáme, jaký prostor byl ve zpravodajských a publicistických příspěvcích poskytnut pro přímé promluvy aktérů nebo komentátorů různých aspektů agendy rozpočtového přebytku (ať již šlo o promluvy naživo, nebo ze záznamu).

Z celkových 57 příspěvků se vystoupení mluvčích objevila ve 29 jednotkách (v 10 zpravodajských a 19 publicistických). Fakt, že ČRo problematiku přebytku pojímal jako

odborný ekonomický problém a nikoliv politické téma, dokládá i výběr mluvčích. Třetina z nich byli ekonomové a experti (33 %). Vystoupení ministra financí Andreje Babiše tvořila 16 % všech promluv, u ostatních koaličních politiků to bylo 14 % a u opozičních politiků 12 %. Převaha expertních promluv je patrná zejména ve zpravodajství (41 %), s odstupem následují promluvy Andreje Babiše (24 %), ostatních koaličních politiků (17 %) a opozičních politiků (17 %).

V publicistických příspěvcích je převaha expertních promluv méně výrazná (24 %), významněji jsou zastoupení také novináři (14 %) a ekonomičtí experti stran (14 %).

Tabulka 11: Mluvčí ve zpravodajských a publicistických příspěvcích (N=58 promluv)

kategorie mluvčích	zpravodajství		publicistika		celkem	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %
ekonomové, experti	12	41 %	7	24 %	19	33 %
Andrej Babiš	7	24 %	2	7 %	9	16 %
ostatní koaliční politici	5	17 %	3	10 %	8	14 %
opoziční politici	5	17 %	2	7 %	7	12 %
novináři			4	14 %	4	7 %
ekonomičtí experti stran			4	14 %	4	7 %
pracovníci ČRo			3	10 %	3	5 %
představitelé komerčních a profesních organizací			2	7 %	2	3 %
vox populi			1	3 %	1	2 %
politici mimo stranické spektrum			1	3 %	1	2 %
celkem	29	100 %	29	100 %	58	100 %

Následující tabulka ukazuje, jaké konkrétní osoby se v příspěvcích dostaly ke slovu. Z ekonomů a expertů to byl nejčastěji Štěpán Křeček z VŠE, z koaličních politiků to vedle Andreje Babiše byl především Bohuslav Sobotka, což je pochopitelné vzhledem k jeho roli předsedy vlády. Z opozičních politiků hovořil nejčastěji Miroslav Kalousek.

Tabulka 12: Detailní pohled na mluvčí v příspěvcích (N=58 mluvčích)

kategorie mluvčích	konkrétní osoby	počet
ekonomové, experti	Štěpán Křeček, ekonom, VŠE	4
	David Marek, ekonom, Deloitte	3
	Lukáš Kovanda, hlavní analytik společnosti Cyrrus	2
	Eva Zamrazilová, hl. ekonomka Čes. bankovní asociace	2
	Roman Koděra, ředitel finančních trhů banky Creditas	2
	Markéta Šichtařová, ředitelka Next Finance	2
	Jaroslav Unger mann, makroekonom, ČMKOS	1
	Jaroslav Unger mann, makroekonom, ČMKOS	1
	Jiří Pehe, politolog, PIDEK	1
	Petr Zámečník, šéfredaktor, FinCenrum	1
	ostatní koaliční politici	Bohuslav Sobotka, ČSSD

kategorie mluvčích	konkrétní osoby	počet
	Jan Volný, ANO	1
	Michaela Marksová, ČSSD	1
	Marian Jurečka, KDU-ČSL	1
opoziční politici	Miroslav Kalousek, TOP 09	3
	Vojtěch Filip, KSČM	2
	František Laudát, TOP 09	1
	Zbyněk Stanjura, ODS	1
novináři	Lenka Zlámalová, komentátorka, Echo 24	2
	Jindřich Šídlo, komentátor, Seznam.cz	1
	Petr Holub, komentátor, Echo24	1
ekonomičtí experti stran	Michal Pícl, ekonomický expert ČSSD	2
	Aleš Michl, ekonom a ext. poradce A. Babiše	1
	Jan Skopec, ekonomický expert ODS	1
pracovníci ČRo	Jana Klímová, analytička, ČRO	1
	Marie Bastlová, analytička, ČRO	1
	Petr Hartman, komentátor, ČRO	1
představitelé komerčních a profesních organizací	Dalibor Dědek, spolumajitel, Jablotron	1
	Jan Rafaj, viceprezident, Svaz prům. a dopravy	1
politici mimo stranické spektrum	Miloš Zeman	1

5.1.7 Interpretační rámce využité při reprezentaci rozpočtového přebytku

Pro účely analýzy pomocí interpretačních rámců jsme příspěvky na základě jejich obsahové agendy roztrídili do tří homogenních a navzájem odlišných skupin. Odlišnost spočívala ve způsobu, jakým byl vytvářen (rámován) obraz agendy rozpočtového přebytku. Kategorizace probíhala dvoukolově, na dvou úrovních obecnosti, kde druhý rámec konkretizuje rámec obecnější.

Klíčovým kritériem pro tvorbu rámců bylo, zda se příspěvek primárně zaměřuje na příčiny a souvislosti vzniku rozpočtového přebytku, anebo se zabývá především problematikou využití získaných prostředků.

Příspěvky, které se zabývaly primárně okolnostmi vzniku rozpočtového přebytku, jsme zařadili do tří základních rámců: pozitivního hodnocení rozpočtového přebytku, neutrální či vyvážený pohled a kritický pohled na okolnosti vzniku přebytku.

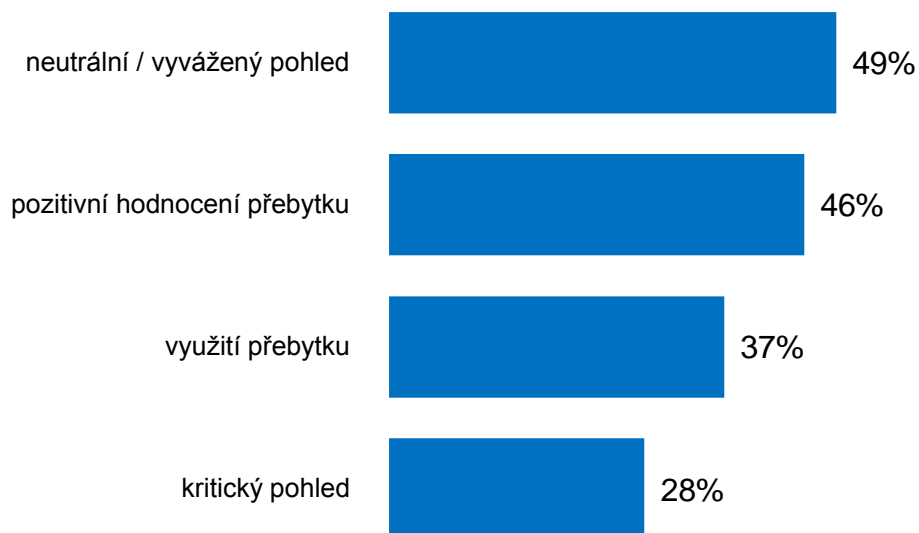
Analytické jednotky, které se zkoumanou agendou zabývaly primárně z pohledu využití získaných prostředků, jsme zařadili do samostatné kategorie. Získali jsme tak čtyři základní interpretační rámce, s jejichž pomocí jsme mohli lépe popsat, jak Český rozhlas vytvářel obraz zkoumané agendy. Pro plastičtější popis mechanismů reprezentace jsme tři z těchto rámců rozdělili na dílčí konkrétnější subrámce. Přehled struktury použitých rámců přináší následující tabulka.

Tabulka 13: Struktura interpretačních rámců

pozitivní hodnocení přebytku	dobry výsledek ministra / ministerstva financí přebytek je primárně pojednáván jako úspěch činnosti ministerstva financí a/nebo ministra Babiše
	úspěch vlády přebytek jako výsledek práce současné vládní koalice, její politiky a přijatých opatření
	neadresně pozitivní vznik přebytku je hodnocen pozitivně, není ale označena jeho příčina či původce
	struktura přebytku – pozitivní hodnocení pozornost je věnována nikoliv vzniku, ale charakteru a struktuře rozpočtového přebytku
neutrální / vyvážený pohled	vyvážení pozitivního a kritického pohledu na vznik či podobu rozpočtového přebytku
	bez valence, konstatování je komunikována existence přebytku bez pozitivní či negativní valence
	struktura přebytku – neutrální hodnocení, bez hodnocení charakter a struktura přebytku jsou hodnoceny neutrálně či ambivalentně
kritický pohled	manipulace s čísly vznik přebytku je výsledkem záměrné manipulace s daty, statistikami
	nekompetence vlády, ministerstva financí ministerstvo nedokáže správně odhadnout výsledek rozpočtu, přebytek důsledkem omezení investic
	růst ekonomiky, makroekonomické faktory přebytek vznikl díky trendům a procesům, na které nemá vláda vliv, případně díky souhře více těchto sil
	struktura přebytku – negativní hodnocení
využití přebytku	není sledován způsob vzniku přebytku ani jeho struktura, ale způsob, jak s těmito prostředky naložit či jak je co nejúčelněji využít

Nejčastěji využívaným interpretačním rámcem pro zkoumanou agendu byl neutrální pohled, případně vyvážení pozitivního a kritického přístupu (49 %). Ve 46 % příspěvků byl využit rámeček pozitivního hodnocení přebytku. Rámeček diskuze o využití získaných prostředků se vyskytoval u 37 % příspěvků a kritický přístup jsme zaznamenali u 28 % jednotek.

Graf č. 5: Interpretační rámce příspěvků – zpravodajství i publicistika (N = 57)¹⁰

Při detailnějším pohledu na dílčí interpretační rámce vidíme, že příspěvky spadající do rámce neutrálního či vyváženého pohledu nejčastěji kombinovaly pozitivní a kritický pohled na agendu přebytku (42 %). Rámec pozitivního hodnocení byl sycen především příspěvkem, které přebytek komunikovaly jako úspěch vlády a její politiky (26 %). Vyskytovaly se častěji než jednotky spadající do subrámce dobrých výsledků ministra nebo ministerstva financí (9 %).

Pomocí vytvořených interpretačních rámců jsme analyzovali také způsoby, jak při reprezentaci rozpočtového přebytku postupují jednotlivé zdroje, kterých Český rozhlas využíval. Většina zdrojů rozpočtový přebytek interpretovala v rámci využití získaných prostředků. U ministra financí je logicky výrazněji zastoupen rámec dobrého hospodaření jeho ministerstva či ministra osobně. Mezi ekonomy a experty byl častěji využit rámec nekompetence či špatného hospodaření vlády – ať již poukazovali na špatný odhad výsledku hospodaření, nebo na nedostatečné investování. Rámce ministerstva financí byly především neadresně pozitivní (bylo poukazováno na historicky nejvyšší výši přebytku). Mezi zdroji z tábora opozičních politiků převažoval rámec nekompetence vlády či ministerstva financí.

¹⁰ Součet procentních podílů v jednotlivých kategoriích přesahuje 100 %, neboť příspěvky mohly agendu rámovat více typy rámců

Tabulka 14: Interpretační rámce dle jednotlivých zdrojů (N=139 zdrojů)¹¹

Andrej Babiš	v %	ministerstvo financí	v %
využití přebytku	41	neadresně pozitivní	81
dobry výsledek ministra / ministerstva financí	26	úspěch vlády	14
úspěch vlády	15	dobry výsledek ministra / ministerstva financí	5
neadresně pozitivní	15		
bez valence, konstatování	7	ostatní koaliční politici	v %
vyvážení pozitivního a negativního hodnocení	4	využití přebytku	80
		dobry výsledek ministra / ministerstva financí	7
ekonomové, experti	v %	manipulace s čísly	7
využití přebytku	67		
nekompetence vlády, ministerstva financí	25	ostatní koaliční strany	v %
růst ekonomiky, makroekonomické faktory	21	využití přebytku	100
struktura přebytku – neutrální hodnocení	13		
dobry výsledek ministra / ministerstva financí	8	opoziční politici	v %
neadresně pozitivní	8	nekompetence vlády, ministerstva financí	44
úspěch vlády	4	manipulace s čísly	22
vyvážení pozitivního a negativního hodnocení	4	růst ekonomiky, makroekonomické faktory	22
struktura přebytku – pozitivní hodnocení	4	využití přebytku	22
struktura přebytku – kritické hodnocení	4	struktura přebytku – kritické hodnocení	22

Tabulka 15: Interpretační rámce příspěvků - detailně

hlavní rámce	Subrámce	počet	v %
neutrální / vyvážený pohled	vyvážení pozitivního a negativního hodnocení	24	42 %
	struktura – zdroje přebytku – neutrální	4	7 %
pozitivní hodnocení přebytku	úspěch vlády	15	26 %
	neadresně pozitivní	6	11 %
	dobry výsledek ministra / ministerstva financí	5	9 %
využití přebytku	využití přebytku	21	37 %
kritický pohled	nekompetence vlády, ministerstva	8	14 %
	růst ekonomiky, makroekonomické faktory	5	9 %
	manipulace s čísly	3	5 %

Distribuce interpretačních rámců je ve zpravodajských a publicistických příspěvcích odlišná. Zatímco ve zpravodajství byl nejčastěji využíván rámeček pozitivního hodnocení přebytku¹², v publicistice je to rámeček kritického hodnocení.¹³

¹¹ Rámce prezentujeme pouze pro zdroje, které byly využívány s vyšší četností (více než pětkrát).

¹² Příkladem zpravodajského příspěvku, rámujiícího obraz přebytku pozitivně, byla zpráva referující o očekávaném vystoupení ministra financí, na němž bude oznámena existence velkého rozpočtového přebytku,

¹³ Spadají sem typicky příspěvky, v nichž ekonomičtí experti upozorňují, že vznik a podobu rozpočtového přebytku nelze vykládat jednoznačně.

Tabulka 16: Interpretační rámce zpravodajských a publicistických příspěvků

zpravodajství - rámce	v %	publicistika - rámce	v %
pozitivní hodnocení přebytku	44 %	kritický pohled	76 %
neutrální / vyvážený pohled	36 %	neutrální / vyvážený pohled	71 %
využití přebytku	19 %	využití přebytku	67 %
		pozitivní hodnocení přebytku	48 %

5.1.8 Stanice Radiožurnál

5.1.8.1 Struktura souboru

Na stanici Radiožurnál bylo ve sledovaném období identifikováno 24 příspěvků s tematikou rozpočtového přebytku, z toho 16 zpravodajských (67 %) a 8 publicistických (33 %). Průměrná stopáž relevantních příspěvků byla ve srovnání se stanicí Plus kratší, což bylo způsobeno kratší průměrnou stopáží publicistických příspěvků.

Tabulka 17: Stopáž příspěvků s agendou rozpočtového přebytku na Radiožurnálu (N = 24)

	zpravodajství	publicistika	celkem
průměrná délka příspěvku	1 min 6 s	5 min 56 s	2 min 43 s
nejkratší příspěvek	11 s	10 s	10 s
nejdelší příspěvek	4 min 38 s	11 min 25 s	11 min 25 s
celková stopáž	17 min 42 s	47 min 30 s	1 h 5 min 12 s

Příspěvky zpravodajského charakteru měly v nadpoloviční většině případů podobu kombinovaného příspěvku, ve 44 % šlo o komentář. Nejčastějšími typy publicistických příspěvků byly analytický komentář (38 %) a rozhovor (38 %). Podíl analytických komentářů byl ve srovnání se stanicí Plus vyšší.

Tabulka 18: Typy příspěvků Radiožurnálu (N = 24)

typ příspěvku	zpravodajství		publicistika		celkem	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %
kombinovaný příspěvek	9	56 %			9	38 %
čtená zpráva	7	44 %			7	29 %
analytický komentář			3	38 %	3	13 %
rozhovor			3	38 %	3	13 %
jiné			2	25 %	2	8 %
celkem	16	100 %	8	100 %	24	100 %

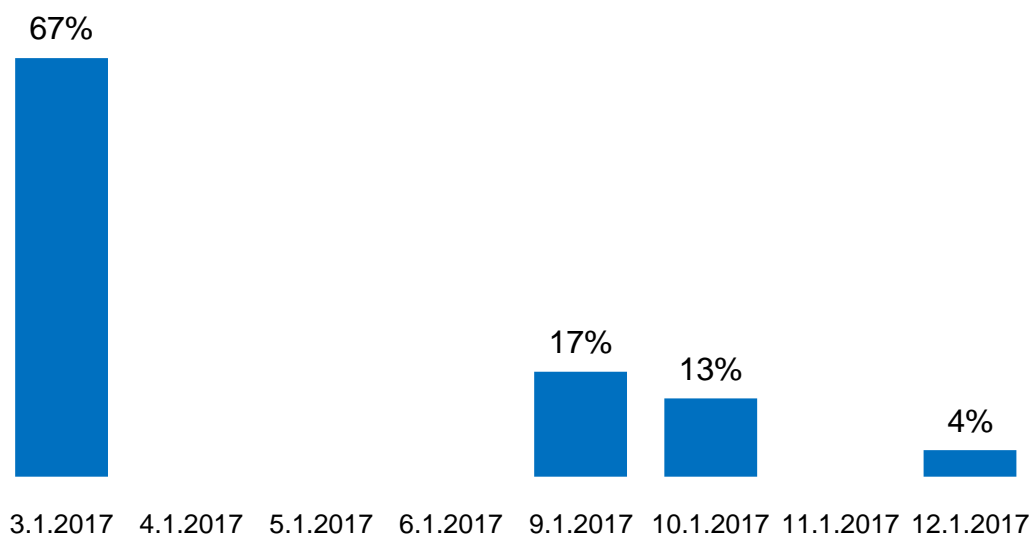
88 % příspěvků pojednávalo agendu rozpočtového přebytku jako hlavní téma. Pouze pro jeden zpravodajský a dva publicistické příspěvky šlo o téma vedlejší. Na stanici Plus byla situace obdobná.

Tabulka 19: Pozice agendy rozpočtového přebytku v rámci příspěvku v rámci příspěvků Radiožurnálu (N = 24)

pozice tématu	zpravodajství		publicistika		celkem	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %
hlavní téma příspěvku	15	94 %	6	75 %	21	88 %
vedlejší téma příspěvku	1	6 %	2	25 %	3	12 %
celkem	16	100 %	8	100 %	24	100 %

Dvě třetiny příspěvků s agendou rozpočtového přebytku byly na Radiožurnálu vysílány v den tiskové konference ministerstva financí – tedy 3. 1. (67 %). Dále byla této agendě věnována pozornost 9. 1. (17 %) a 10. 1. (13 %). Jeden příspěvek s tematikou přebytku byl vyslán ještě 12. 1. Na stanici Plus byla ve srovnání s Radiožurnálem tato agenda pokryta rovnoměrněji – sledovaná období se ovšem u obou stanic lišila.¹⁴

Graf č. 6: Výskyt příspěvků akcentujících téma rozpočtového přebytku dle dne vysílání (N = 24)

¹⁴ V jednotlivých dnech jsme v souladu se zadáním analýzy nezkoumali celodenní vysílání, ale pouze rozmezí 6:30 – 16:00 hodin a relace Dvacet minut Radiožurnálu a Hlavní zprávy od 18:00.

5.1.8.2 Využívání informačních zdrojů

Informačním zdrojem stanice Radiožurnál byl především ministr financí Andrej Babiš (25 %), v menší míře ostatní koaliční politici (16 %) a ministerstvo financí (12 %). Opoziční politici a opoziční strany figurovali jako informační zdroj v 9 % případů, ekonomové a experti v 5 %.

Tabulka 20: Využité informační zdroje – souhrnně (N = 57 zdrojů)

informační zdroj	počet	v %
Andrej Babiš	14	25 %
ostatní koaliční politici	9	16 %
Ministerstvo financí	7	12 %
opoziční politici	5	9 %
ostatní koaliční strany	4	7 %
ekonomové, experti	3	5 %
politici mimo stranické spektrum	3	5 %
ekonomičtí experti stran	3	5 %
média	2	4 %
pracovníci ČRo	2	4 %
ANO	1	2 %
opoziční strany	1	2 %
vláda	1	2 %
novináři	1	2 %
NKÚ	1	2 %

Andrej Babiš byl rovněž hlavním informačním zdrojem zpravodajských příspěvků (28 %). V 19 % případů to bylo ministerstvo financí, v 19 % ostatní koaliční strany a politici. Opoziční strany a politici byli zdrojem v 11 % případů, ekonomové a experti v 8 %.

Tabulka 21: Využité informační zdroje – zpravodajství (N = 36 zdrojů)

informační zdroj	počet	v %
Andrej Babiš	10	28 %
Ministerstvo financí	7	19 %
ostatní koaliční strany	4	11 %
ostatní koaliční politici	3	8 %
opoziční politici	3	8 %
ekonomové, experti	3	8 %
pracovníci ČRo	2	6 %
ANO	1	3 %
opoziční strany	1	3 %
vláda	1	3 %
NKÚ	1	3 %

U publicistických příspěvků Radiožurnálu byla situace odlišná. Jelikož hlavním interpretačním rámcem, jímž jednotlivé zdroje o rozpočtovém přebytku referovaly, bylo využití získaných financí, převažovali mezi zdroji koaliční politici – 19 % Andrej Babiš, 29 % ostatní. Mezi zdroji se objevil i prezident Miloš Zeman, který do této debaty zprostředkovatelsky vstoupil (14 %). Nefigurovali zde nezávislí (resp. mimopolitičtí) ekonomové a experti, zdroji naopak byli novináři a média (15 %) a ekonomičtí experti politických stran (14 %).

Tabulka 22: Využití informační zdroje – publicistika (N = 21 zdrojů)

informační zdroj	počet	v %
ostatní koaliční politici	6	29 %
Andrej Babiš	4	19 %
politici mimo stranické spektrum	3	14 %
ekonomičtí experti stran	3	14 %
opoziční politici	2	10 %
média	2	10 %
novináři	1	5 %

5.1.8.3 Promluvy v analyzovaných příspěvcích

Složení skupiny mluvčích, kteří se na Radiožurnálu v relevantních příspěvcích dostali ke slovu, ukazuje, že agenda rozpočtového přebytku byla na této stanici zpracována především v politické rovině. Mluvčími byli především koaliční politici – Andrej Babiš (25 %) i další (31 %). Ekonomičtí experti stran a novináři pronesli shodně 19 % promluv. Ve zpravodajství byla převaha koaličních politiků výraznější: 50 % Andrej Babiš, 33 % ostatní koaliční politici. V publicistice bylo spektrum mluvčích širší – 40 % tvořili koaliční politici včetně Andreje Babiše, 20 % opoziční politici, 30 % ekonomičtí experti stran a 10 % novináři.

Tabulka 23: Mluvčí ve zpravodajských a publicistických příspěvcích (N = 16 promluv)

kategorie mluvčích	zpravodajství		publicistika		celkem	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %
ostatní koaliční politici	2	33 %	3	30 %	5	31 %
Andrej Babiš	3	50 %	1	10 %	4	25 %
opoziční politici	1	17 %	2	20 %	3	19 %
ekonomičtí experti stran			3	30 %	3	19 %
novináři			1	10 %	1	6 %
celkem	6	100 %	10	100 %	16	100 %

Ve zpravodajských příspěvcích jsme rovněž sledovali stopáž promluv jednotlivých mluvčích. Následující tabulka ukazuje, že v průměrné stopáži jednotlivých typů mluvčích nejsou větší rozdíly – malý počet promluv nám ovšem neumožňuje učinit obecnější závěry.

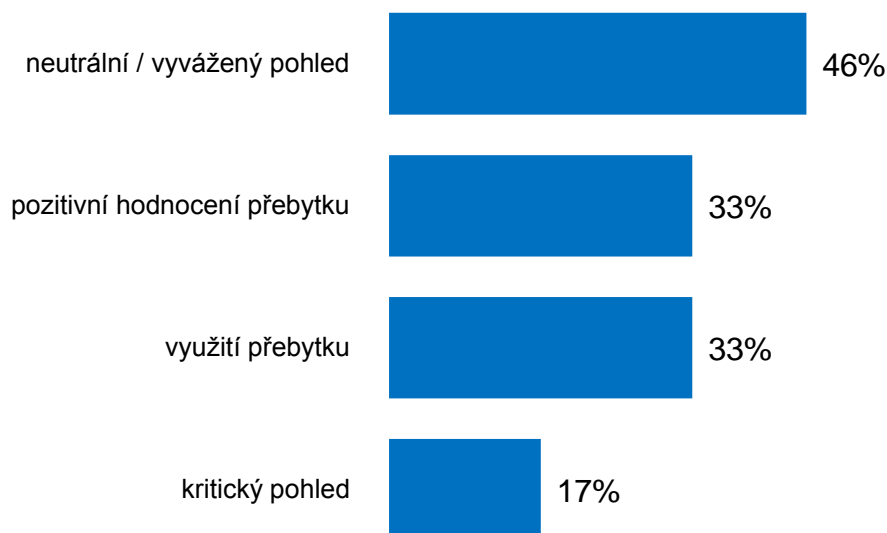
Tabulka 24: Stopáž promluv ve zpravodajských příspěvcích (N = 6 promluv)

typ mluvčího	počet promluv	průměrná délka promluvy	celková stopáž promluv
Andrej Babiš	3	8 s	24 s
ostatní koaliční politici	2	7 s	13 s
opoziční politici	1	4 s	4 s

5.1.8.4 Interpretační rámce využité při reprezentaci rozpočtového přebytku

Příspěvky Radiožurnálu nejčastěji při reprezentaci rozpočtového přebytku využívaly rámce neutrálního či vyváženého pohledu (46 %). Ve třetině z nich byl přebytek rámován optikou pozitivního hodnocení, stejně často i z pohledu využití získaných prostředků.

Graf č. 7: Interpretační rámce příspěvků – zpravodajství i publicistika (N = 24)

V detailním pohledu vidíme, že v rámci pozitivního hodnocení přebytku je nejmóvraznějši subrámeček rozpočtového přebytku jako dobrého výsledku hospodaření vlády, méně často jako zásluha ministra či ministerstva financí.

Tabulka 25: Interpretační rámce příspěvků - detailně

hlavní rámce	subrámeček	v %
neutrální / vyvážený pohled	vyvážení pozitivního a negativního hodnocení	46 %
pozitivní hodnocení přebytku	úspěch vlády	25 %
	dobrý výsledek ministra / ministerstva financí	4 %
	neadresně pozitivní	4 %
využití přebytku	využití přebytku	33 %
kritický pohled	nekompetence vlády, ministerstva	8 %
	manipulace s čísly	4 %
	růst ekonomiky, makroekonomické faktory	4 %

Ve zpravodajských pořadech Radiožurnálu bylo nejčastěji využíváno rámce vyváženého hodnocení zkoumané agendy (44 %), o něco méně často rámce úspěchu vládního hospodaření (38 %) a jen v necelé pětině příspěvků rámce využití přebytku. V publicistických příspěvcích naopak rámec využití přebytku dominoval (63 %), následován rámcem vyváženého hodnocení (50 %).

Tabulka 26: Interpretační rámce zpravodajských a publicistických příspěvků

zpravodajství - rámce	v %	publicistika - rámce	v %
vyvážení pozitivního a negativního hodnocení	44 %	využití přebytku	63 %
úspěch vlády	38 %	vyvážení pozitivního a negativního hodnocení	50 %
využití přebytku	19 %	nekompetence vlády, ministerstva	25 %
		dobrý výsledek ministra / ministerstva financí	13 %
		neadresně pozitivní	13 %
		manipulace s čísly	13 %
		růst ekonomiky, makroekonomické faktory	13 %

5.1.9 Stanice Plus

5.1.9.1 Struktura souboru

Na stanici Plus bylo ve sledovaném období odvysíláno 33 příspěvků s agendou rozpočtového přebytku, a to 20 zpravodajských (61 %) a 13 publicistických (39 %).

Tabulka 27: Stopáž příspěvků s agendou rozpočtového přebytku na Plusu (N = 33)

	zpravodajství	publicistika	celkem
průměrná délka příspěvku	1 min 9 s	10 min 3 s	4 min 39 s
nejkratší příspěvek	16 s	2 min 30 s	16 s
nejdelší příspěvek	3 min 13 s	25 min 32 s	25 min 32 s
celková stopáž	22 min 51 s	2 h 10 mi 35 s	2 h 33 min 26 s

Polovina relevantních zpravodajských příspěvků stanice Plus měla podobu kombinovaného příspěvku, druhá polovina čtené zprávy. V publicistických příspěvcích převažovaly rozhovory (54 %), které byly ve srovnání s publicistikou Radiožurnálu zastoupeny výrazněji.

Tabulka 28: Typy příspěvků stanice Plus (N = 33)

typ příspěvku	zpravodajství		publicistika		celkem	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %
kombinovaný příspěvek	10	50 %	1	8 %	11	33 %
čtená zpráva	10	50 %			10	30 %
rozhovor			7	54 %	7	21 %
komentář			2	15 %	2	6 %
analytický komentář			1	8 %	1	3 %
debata			1	8 %	1	3 %
jiné			1	8 %	1	3 %
celkem	20	100 %	13	100 %	33	100 %

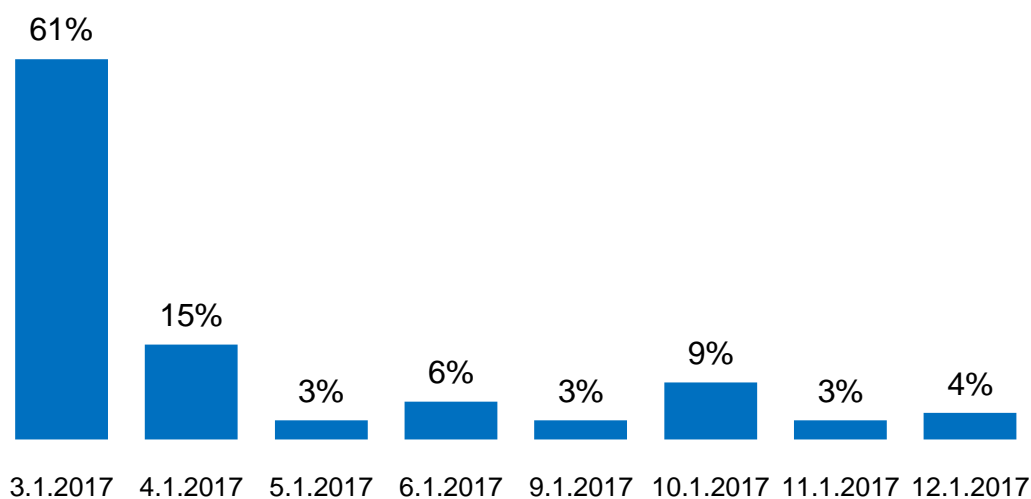
Pro 91 % příspěvků stanice Plus představovala agenda rozpočtového přebytku hlavní téma. Ve zpravodajství se jí jako hlavnímu tématu věnovaly všechny příspěvky, v publicistice více než tři čtvrtiny (77 %).

Tabulka 29: Pozice agendy rozpočtového přebytku v příspěvku v rámci příspěvků stanice Plus (N = 33)

pozice tématu	zpravodajství		publicistika		celkem	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %
hlavní téma příspěvku	20	100 %	10	77 %	30	91 %
vedlejší téma příspěvku			3	23 %	3	9 %
celkem	20	100 %	13	100 %	33	100 %

Více než šest desetin relevantních příspěvků stanice Plus bylo odvysíláno v den konání tiskové konference ministerstva financí (61 %), 15 % o den později. 9 % příspěvků odeznělo 10. 1., tedy v den jednání koaliční rady o využití získaných prostředků.¹⁵

Graf č. 8: Výskyt příspěvků akcentujících téma rozpočtového přebytku dle dne vysílání (N = 33)

¹⁵ V jednotlivých dnech jsme v souladu se zadáním analýzy nezkoumali celodenní vysílání, ale pouze rozmezí 6:00 – 13:00 hodin a relace Den Podle, Názory a argumenty a Den v 60 minutách..

5.1.9.2 Využívání informačních zdrojů

Informačními zdroji stanice Plus byli především ekonomové a experti (26 %), v 17 % to bylo ministerstvo financí a v 16 % Andrej Babiš.

Tabulka 30: Využité informační zdroje – souhrnně (N = 82 zdrojů)

informační zdroj	počet	v %
ekonomové, experti	21	26 %
Ministerstvo financí	14	17 %
Andrej Babiš	13	16 %
ostatní koaliční politici	6	7 %
ostatní koaliční strany	6	7 %
opoziční politici	4	5 %
ANO	3	4 %
novináři	3	4 %
pracovníci ČRo	3	4 %
opoziční strany	2	2 %
politici mimo stranické spektrum	2	2 %
představitelé komerčních a profesních organizací	2	2 %
vláda	1	1 %
vox populi	1	1 %
ekonomičtí experti stran	1	1 %

Ve zpravodajských příspěvcích stanice Plus byli hlavními informačními zdroji opět ekonomové a experti (29 %), ve stejné míře i ministerstvo financí. (29 %). V 16 % případů byl zdrojem ministr Babiš.

Tabulka 31: Využité informační zdroje – zpravodajství (N = 49 zdrojů)

informační zdroj	počet	v %
ekonomové, experti	14	29 %
Ministerstvo financí	14	29 %
Andrej Babiš	8	16 %
ostatní koaliční strany	4	8 %
opoziční politici	4	8 %
ostatní koaliční politici	3	6 %
opoziční strany	2	4 %

Ekonomové a experti figurovali jako hlavní zdroje i v publicistických příspěvcích (21 %). V 15 % případech to byl ministr Andrej Babiš.

Tabulka 32: Využité informační zdroje – publicistika (N = 33 zdrojů)

informační zdroj	počet	v %
ekonomové, experti	7	21 %
Andrej Babiš	5	15 %
ostatní koaliční politici	3	9 %
ANO	3	9 %
novináři	3	9 %
pracovníci ČRo	3	9 %
ostatní koaliční strany	2	6 %
politici mimo stranické spektrum	2	6 %
představitelé komerčních a profesních organizací	2	6 %
vláda	1	3 %
vox populi	1	3 %
ekonomičtí experti stran	1	3 %

5.1.9.3 Promluvy v analyzovaných příspěvcích

Na stanici Plus se ke slovu naživo nebo ze záznamu dostali především ekonomové a experti (45 %). Zastoupení mluvčích z politické sféry bylo menší – 12 % promluv patřilo Andreji Babišovi, 10 % opozičním politikům. Ve zpravodajství byla převaha expertních promluv výraznější (52 %), v publicistice to bylo 37 %. Další mluvčí publicistických příspěvků byli rovněž mimopolitičtí: 16 % promluv vzešlo od novinářů, dalších 16 % od pracovníků Českého rozhlasu.

Tabulka 33: Mluvčí ve zpravodajských a publicistických příspěvcích (N = 42 promluv)

kategorie mluvčích	zpravodajství		publicistika		celkem	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %
ekonomové, experti	12	52 %	7	37 %	19	45 %
Andrej Babiš	4	17 %	1	5 %	5	12 %
opoziční politici	4	17 %			4	10 %
ostatní koaliční politici	3	13 %			3	7 %
novináři			3	16 %	3	7 %
pracovníci ČRo			3	16 %	3	7 %
představitelé komerčních a profesních organizací			2	11 %	2	5 %
vox populi			1	5 %	1	2 %
politici mimo stranické spektrum			1	5 %	1	2 %
ekonomičtí experti stran			1	5 %	1	2 %
celkem	23	100 %	19	100 %	42	100 %

Následující tabulka srovnává průměrné délky promluv jednotlivých typů mluvčích v relevantních zpravodajských příspěvcích stanice Plus. Nejvíce prostoru dostali ekonomové a experti – jejich promluvy bylo zařazeno nejvíce a měly nadprůměrnou stopáž.

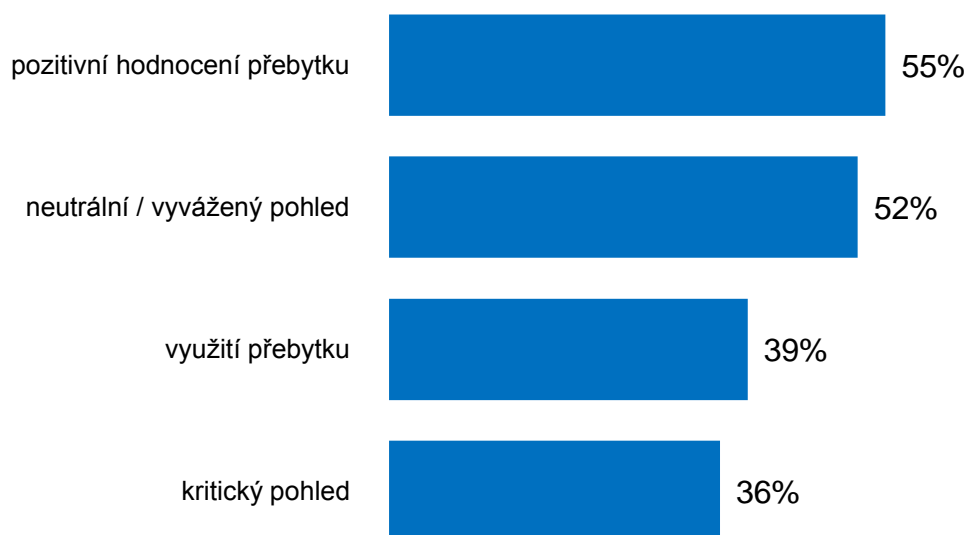
Tabulka 34: Stopáž promluv ve zpravodajských příspěvcích (N = 23 promluvy)

typ mluvčího	počet promluv	průměrná délka promluvy	celková stopáž promluvy
ekonomové, experti	12	18 s	3 min 40 s
Andrej Babiš	4	9 s	35 s
opoziční politici	4	20 s	1 min 20 s
ostatní koaliční politici	3	10 s	31 s

5.1.9.4 Interpretační rámce využité při reprezentaci rozpočtového přebytku

Příspěvky stanice Plus používaly pro pokrývání agendy rozpočtového přebytku zhruba stejně často rámec pozitivního hodnocení (55 %) a neutrálního či vyváženého pohledu (52 %). Rámce využití přebytku a kritického pohledu byly zastoupeny méně často.

Graf č. 9: Interpretační rámce příspěvků – zpravodajství i publicistika (N = 33)

Pokud byl rozpočtový přebytek komunikován v rámci pozitivního hodnocení, byl nejčastěji pojmán jako úspěch vlády a její politiky, nebo byl neutrálně pozitivní (zásluha o něj nebyla připisována konkrétnímu subjektu).

Tabulka 35: Interpretační rámce příspěvků – detailně (N = 33)

hlavní rámce	subrámce	v %
pozitivní hodnocení přebytku	úspěch vlády	27 %
	neadresně pozitivní	15 %
	dobry výsledek ministra / ministerstva financí	12 %
neutrální / vyvážený pohled	vyvážení pozitivního a negativního hodnocení	39 %
	struktura-zdroje přebytku - neutrální	12 %
využití přebytku	nekompetence vlády, ministerstva	18 %
	růst ekonomiky, makroekonomické faktory	12 %
	manipulace s čísly	6 %
využití přebytku	využití přebytku	39 %

Ve zpravodajských příspěvcích stanice Plus byly hlavními rámci referencí o rozpočtovém přebytku úspěch hospodaření vlády (40 %) a vyvážení pozitivního a negativního hodnocení (30 %). V publicistických příspěvcích výrazně dominoval rámec využití získaných prostředků (69 %).

Tabulka 36: Interpretační rámce zpravodajských a publicistických příspěvků

zpravodajství - rámce	v %	publicistika - rámce	v %
úspěch vlády	40 %	využití přebytku	69 %
vyvážení pozitivního a negativního hodnocení	30 %	vyvážení pozitivního a negativního hodnocení	54 %
využití přebytku	20 %	nekompetence vlády, ministerstva	46 %
neadresně pozitivní	10 %	dobry výsledek ministra / ministerstva financí	31 %
		struktura-zdroje přebytku - neutrální	31 %
		růst ekonomiky, makroekonomické faktory	31 %
		neadresně pozitivní	23 %
		manipulace s čísly	15 %
		úspěch vlády	8 %

5.2 Kvalitativní analýza vysílání ČRo k rozpočtovému přebytku

V rámci kvalitativní analýzy jsme se zaměřili na identifikaci a popis profesních faulů a pochybení kmenových novinářů ČRo. Cílem je ověřit, zda byly v rámci zkoumaného vysílání dodrženy zásady objektivního a vyváženého informování a zda nedocházelo k profesním chybám, které negativně postihují objektivitu, vyváženost, faktičnost a nestrannost.

V rámci této části kvalitativní analýzy se pak soustředíme na konkrétní moderátorské chyby:

- nekorektní interpretace (např. zkreslování, zveličování...) na straně moderátora / komentátora / redaktora ČRo
- sugestivní otázky (vkládání odpovědi do samotné otázky)
- informační nepřipravenost a/nebo věcná nepřesnost na straně moderátora / komentátora / redaktora ČRo
- nepřesné odkazování na zdroj (odkaz na zdroj neuveden nebo uveden nepřesně)
- používání argumentů, které nelze spojit s jasně definovaným zdrojem ze strany kmenových žurnalistů ČRo
- neschopnost moderátora korigovat "fauly" (např. zesměšňování či užití vulgarismů) na straně diskutujících
- neovládnutí emocí moderátora ČRo (ironie, sarkasmus, zesměšňování)
- zjevné projevy moderátora / komentátora / reportéra ČRo de/favorizující mluvčího / aktéra / názorovou pozici nebo politický / hodnotový proud
- neoddělování faktů a názorů (pouze u zpravodajství)
- nekorektní interpretace dat výzkumů veřejného mínění nebo jiných údajů / statistik

Takto vedená analýza poskytne informace pro zodpovězení otázky, zda si moderátoři uvedených pořadů počínali nestranně, zda posluchač nemohl rozpoznat, jaký názor mají na skutečnost, o níž informují, a zda se nedopouštěli favorizace či naopak defavorizace ať už některých respondentů nebo subjektů či názorových perspektiv, o kterých se ve zkoumaném vysílání hovořilo.

5.2.1 Zpravodajství Radiožurnálu – kvalitativní analýza

V rámci kvalitativní analýzy jsme se zaměřili na identifikaci profesních chyb a faulů moderátorů či kmenových žurnalistů ČRo, a to v rozsahu popsaném v teoretické části a v úvodu této kapitoly. Zkoumali jsme také, zda si moderátoři uvedených pořadů počínali nestranně, zda posluchač nemohl rozpoznat, jaký názor mají na skutečnost, o níž informují, a zda se nedopouštěli favorizace či naopak defavorizace ať už některých respondentů, nebo subjektů, o kterých se v pořadech hovořilo.

Celkem bylo v rámci zpravodajství Radiožurnálu identifikováno a analyzováno 16 zpravodajských příspěvků, ve kterých byla agenda přebytku státního rozpočtu v pozici hlavního či vedlejšího tématu. Tyto příspěvky vstoupily jak do kvantitativní, tak do kvalitativní části analýzy.

Celkově lze konstatovat, že moderátoři i redaktori Radiožurnálu ve zkoumaném zpravodajství pokrývajícím agendu rozpočtového přebytku zachovávali korektní a nestranný postoj a dopouštěli se pouze dílčích pochybení, spočívajících v prezentování informací, které nelze spojit s jasně definovaným zdrojem, případně byl zdroj uveden nepřesně. Celkem jsme identifikovali 10 pochybení tohoto druhu v 6 příspěvcích.

V příspěvku odvysílaném 3. 1. v Hlavních zprávách ve 12 hod. moderátorka prezentuje informaci o očekávaném přebytku státního rozpočtu prostřednictvím blíže neupřesněných „předběžných informací“. Byť redaktorka dále v příspěvku odkazuje na vyjádření ministra financí Andreje Babiše, není zcela jasné, zda je zdrojem „předběžných informací“ ministr financí, či někdo jiný.

- *Za 2 hodiny oznámí ministerstvo financí, jak loni hospodařil stát. Podle předběžných informací¹⁶ by měl státní rozpočet skončit ve výrazném přebytku. Bylo by to poprvé po víc než 20 letech.* (Jana Gulda, 3. 1. 2017, Hlavní zprávy, čas na nahrávce: 01:00)

Ve zprávě dále redaktorka popisuje důvody očekávaného přebytku státního rozpočtu za rok 2016, nicméně neuvádí, z jakých zdrojů komunikované informace pochází.

- *Může za to rostoucí ekonomika, vyšší výběr daní a zároveň to, že stát loni méně investoval především do projektů spolufinancovaných z evropských fondů. Podle analytiků kvůli nižším vládním investicím rostla ekonomika pomaleji. Případný přebytek rozpočtu by ministr financí rád použil na umořování státního dluhu.* (Jitka Hanžlová, 3. 1. 2017, Hlavní zprávy, čas na nahrávce: 01:24)

¹⁶ Formulace „podle předběžných informací“ bez bližší specifikace se v témže dni vyskytla v moderátorských promluvách také ve zpravodajských relacích v 7:00 (čas: 1:42) a v 9:30 (čas na nahrávce: 30:22) a ve zpravodajském příspěvku odvysílaném v Ranním Radiožurnálu (čas na nahrávce: 51:05)

V mírné obměně zazněla informace o příčinách přebytku bez uvedení zdroje komunikovaných informací také v příspěvcích odvysílaných 3. 1. 2017 ve Zprávách v 7 a ve 13 hodin.

- *..dá se ale čekat, že závěrečné saldo rozpočtu bude v plusu. Může za to rostoucí ekonomika, vyšší výběr daní a zároveň to, že stát loni méně investoval, především do projektů spolufinancovaných z evropských fondů.* (Jitka Hanžlová, Zprávy v 7 hod., čas na nahrávce: 2:29)
- *..podle listopadových údajů je rozpočet v přebytku. Může za to rostoucí ekonomika, vyšší výběr daní a zároveň to, že stát loni méně investoval (chybí zdroj). Ekonomové už dříve upozornili, že lepší hospodaření rozpočtu kromě lepšího výběru daní souvisí také s poklesem investičních výdajů vlády na projekty spolufinancované z evropských fondů.* (Jana Gulda, 3. 1. 2017, Zprávy ve 13 hod., čas na nahrávce: 1:30).

Opakovaně ve zkoumaném zpravodajství také zazněly informace prezentované jako názory či mínění blíže nespecifikovaných odborníků. Tento postup považujeme z hlediska korektního zdrojování informací za problematický.

- *Ekonomové už dříve upozornili, že lepší hospodaření rozpočtu kromě lepšího výběru daní souvisí také s poklesem investičních výdajů vlády na projekty spolufinancované z evropských fondů.* (Jana Gulda, 3. 1. 2017, Zprávy ve 13 hod., čas na nahrávce: 1:30).
- *Podle analytiků kvůli nižším vládním investicím rostla ekonomika pomaleji. Případný přebytek rozpočtu by ministr financí rád použil na umořování státního dluhu.* (Jitka Hanžlová, 3. 1. 2017, Hlavní zprávy, čas na nahrávce: 01:24)
- *Někteří ekonomové ale upozorňují, že stát loni málo investoval.* (Jana Gulda, Zprávy v 16 hodin, čas na nahrávce: 01:38)

5.2.2 Zpravodajství ČRo Plus – kvalitativní analýza

I v případě zpravodajství ČRO Plus pokrývajících agendu rozpočtového přebytku lze konstatovat, že moderátoři i redakční pracovníci prezentovali téma nestranně a vyváženě a kvalitativní analýza odhalila zejména výskyt pochybení spočívajících v nedostatečném uvádění zdrojů komunikovaných informací.

Opět se jedná zejména o zpravodajské příspěvky ze 3. ledna z času před tiskovou konferencí ministerstva financí, na které ministr financí oficiálně oznámil výsledek státního rozpočtu za rok 2016. Struktura zpravodajských příspěvků pokrývajících danou agendu v daném čase je téměř totožná s příspěvkem Radiožurnálu, proto i identifikovaná pochybení v oblasti zdrojování informací mají téměř shodnou podobu.

V několika příspěvcích odvysílaných 3. 1. 2017 moderátorka prezentuje informaci o očekávaném přebytku státního rozpočtu prostřednictvím blíže neupřesněných „předběžných informací“, přičemž zdroj těchto informací není nijak blíže specifikován:

- *Ministerstvo financí dnes oznámí, jak stát loni hospodařil. Ačkoli byl státní rozpočet původně naplánován se schodkem 70 miliard korun, podle předběžných informací se dá předpokládat, že skončí přebytkem. Bylo by to poprvé po více než dvaceti letech.* (Eva Ziliziová, 3. 1. 2017, čas na nahrávce: 01:00)¹⁷

Stanice Plus ve zpravodajství ze dne 3. 1. 2017 také přebrala a několikrát odvysílala příspěvek Jitky Hanžlové, ve kterém, jak již bylo uvedeno, lze v intencích pochybení hodnotit skutečnost, že redaktorka neuvedla zdroj informací o důvodech přebytku, o kterých posluchače informuje:

- *..dá se ale čekat, že závěrečné saldo rozpočtu bude v plusu. Může za to rostoucí ekonomika, vyšší výběr daní a zároveň to, že stát loni méně investoval především do projektů spolufinancovaných z evropských fondů.* (Jitka Hanžlová, 3. 1. 2017, Zprávy v 7 hodin, čas na nahrávce: 1:15)¹⁸

Stejným způsobem pak byla informace komunikována moderátorkou v dalších zpravodajských relacích ze dne 3. 1. 2017:

- *Může za to rostoucí ekonomika, vyšší výběr daní a zároveň to, že stát loni méně investoval především do projektů spolufinancovaných z evropských fondů.* (Eva Ziliziová, 3. 1. 2017, Zprávy v 10 hodin, čas na nahrávce: 2:19, dále například Zprávy vysílané v 8, 10:30, 11:30 či ve 12 hod.)

Vzhledem k velmi podobnému charakteru zpráv pokrývajících agendu rozpočtového přebytku i ve zkoumaném zpravodajství ČRo Plus zaznely informace prezentované jako názory či mínění blíže neurčených odborníků. Tento postup považujeme z hlediska korektního zdrojování informací za problematický.

- *Ekonomové už dříve upozornili, že lepší hospodaření rozpočtu kromě lepšího výběru daní souvisí také s poklesem investičních výdajů vlády na projekty spolufinancované z evropských fondů.* (Eva Ziliziová, Zprávy v 6 hod., čas na nahrávce: 2:08, dále například zprávy v 7 či 10 hod.)

¹⁷ Příspěvek i s popsáním pochybením byl opakován i v jiných zpravodajských relacích ČRo Plus toho dne, například v 7, 9, 10, 11 a 12:30 hod.

¹⁸ Příspěvek byl toho dne odvysílán i v jiných zpravodajských relacích Plus, například ve Zprávách v 9, 11, 12 nebo 12:30 hodin.

- *Podle analytiků kvůli nižším vládním investicím rostla ekonomika pomaleji. Případný přebytek rozpočtu by ministr financí rád použil na umořování státního dluhu.* (Jitka Hanžlová, 3. 1. 2017, Hlavní zprávy, čas na nahrávce: 01:24)

I přes popsání pochybení ve zdrojování prezentovaných informací lze konstatovat, že agenda rozpočtového přebytku byla redaktory a moderátory prezentována nestranně, bez hodnotícího zabarvení či de/favorizačních projevů vůči aktérům dané agendy. Kvalitativní analýza neodhalila výskyt profesních faulů či pochybení, na základě kterých by bylo možno usuzovat na porušení zásad objektivit a vyváženosti ve zkoumaném zpravodajství.

5.2.3 Publicistika Radiožurnálu – kvalitativní analýza

i v případě zkoumané publicistiky Radiožurnálu lze konstatovat, že moderátoři většinou zachovávali korektní a nestranný postoj a dopouštěli se pouze dílčích pochybení.

Ojedinele jsme zaznamenali formulaci sugestivně laděných dotazů typu:

- *No, podle některých ekonomů dává přebytkem rozpočtu prostor ke snížení daní. Koneckonců ministr financí Andrej Babiš takovou možnost naznačil. Co na to říkáte, pane Skopečku, vám by se to asi straně, která takovéto snížení daní dlouhodobě prosazuje, líbilo, ne?* (Tomáš Pavlíček, Hlavní zprávy v 18 – publicistika, 9. 1. 2017, čas na nahrávce: 17:53)
- *Jestli si myslíte, a je asi pravděpodobné, že tedy Andrej Babiš ten výsledek, pokud to třeba bude přebytek, tak v každém případě politicky prodá?* (Tomáš Pavlíček, Hlavní zprávy ve 12 – publicistika¹⁹, 3. 1. 2017, čas na nahrávce: 16:09)

Opět se lze v dílčích výskytech setkat i s prezentováním argumentů či informací s nepřesně definovaným zdrojem - odkazem na blíže nespecifikované ekonomy či „předběžné informace“.

- Moderátor se na analytičku ČRo obrací dotazem: „Mnoho ekonomů ten záměr snížit daně vítá. Nevyvolává ale pochybnosti, že právě s tím přichází předseda hnutí ANO Andrej Babiš v předvolební době?“ (Hlavní zprávy ve 12 – publicistika, 6. 1. 2017, Tomáš Pavlíček, čas na nahrávce: 15:54)
- *Státní rozpočet za rok 2016 skončil totiž s přebytkem ve výši skoro 62 miliard korun. Šéf zmíněného resortu připisuje úspěch lepšímu výběru daní, ekonomickému růstu a taky lepší obsluze státního dluhu. Odmítá kritiku z řad pravicové opozice i některých*

¹⁹ Vzhledem k tomu, že Hlavní zprávy ve 12 a v 18 hodin jsou stejné jak pro Radiožurnál, tak pro ČRo Plus, vztahují se pochybení identifikovaná v těchto pořadech také k vysílání ČRo Plus.

ekonomů, že za vyšším přebytkem jsou mimo jiné i nízké státní investice. (Veronika Sedláčková, Hlavní zprávy v 18 – publicistika, 3. 1. 2017, čas na nahrávce: 17:44)

- Podle předběžných informací se dá předpokládat, že skončí přebytkem. (Jiří Chum, Ranní Radiožurnál, 3. 1. 2017, čas na nahrávce: 51:15)

5.2.4 Publicistika ČRo Plus – kvalitativní analýza

Ani v případě publicistických pořadů, které se ve zkoumaném období zabývaly zkoumanou agendou, kvalitativní analýza neodhalila výskyt profesních faulů a pochybení, na základě kterých by bylo možno usuzovat na narušení nestrannosti a objektivity vysílání k agendě přebytku státního rozpočtu.

Analýza odhalila pouze dílčí a méně závažná pochybení kmenových žurnalistů ČRo Plus. Mimo pochybení identifikovaná v publicistické části Hlavních zpráv ve 12 hodin (společně vysílané oběma stanicemi a popsané v předchozí kapitole) jsme v několika případech identifikovali pokládání sugestivně laděných dotazů:

- *Ale jde mně jenom o to, kdy si myslíte, že reálně přijde doba, kdy by měly být skutečně sníženy daně a odvody v této zemi? Protože my víme, že v našem systému třeba dosud fungují odvody, které tam byly zavedeny kvůli krizi. Někdy před čtyřmi lety. Tak to je úplně absurdní, že? (Barbora Tachecí, moderátorka Den podle, 9. 1. 2017 čas na nahrávce: 17:07)*
- *A počítám, že stejně tak ohodnotíte i návrh KDU-ČSL, který chce tu část přebytku směřovat na zlepšování života lidí na venkově, tedy konkrétně na výstavbu vodovodů a čistíren odpadních vod, tedy že už je to také taková předvolební rétorika. (Renata Kropáčková, Ranní Plus, 11. 1. 2017, čas na nahrávce: 16:08)*
- *Pane poslanče Laudáte, prezident Zeman v Interview Plus na Českém rozhlasě Plus ve středu řekl, že naopak vidí prostor pro zvyšování daní, aby bylo více peněz například na zdravotnictví nebo na školství. S tím, předpokládám, asi nesouhlasíte? (Michael Rozsypal, Ranní Plus, 13. 1. 2017, čas na nahrávce: 18:56)*

Okrajově také ze strany moderátorů publicistických pořadů zazněly moderátorské promluvy prezentující informace s nejasně či pouze vágně určeným zdrojem:

- *Ekonomičtí experti se pozastavují nad tím, jak nízký růst ekonomiky a příjmů proti skutečnosti návrh rozpočtu pro loňský rok předpokládal. Podle vás, je to také důvod k zamyšlení, že se, jak jsem se dnes někde dočetl, vláda tolik sekla? (Libor Dvořák, Den podle, 3. 1. 2017, čas na nahrávce: 14:59)*
- *Ekonomové ovšem už dříve upozornili, že lepší hospodaření rozpočtu souvisí mimo jiné také s poklesem investičních výdajů vlády. (Tomáš Pavlíček, Radiofórum, 4. 1. 2017, čas na nahrávce: 34:30)*

- *K historickému přebytku státního rozpočtu za loňský rok ve výši 62 miliard korun sice mají opoziční politikové výhrady a někteří ekonomičtí pozorovatelé střízlivější postoj, nicméně jde určitě o pozitivní zprávu.* (Ondřej Konrád, moderátor, anonce dvou komentářů na téma přebytku státního rozpočtu, *Názory a argumenty* 4. 1. 2017, čas na nahrávce: 39:35)

5.3 Kontrola afiliací

Analýza se zaměřila na kontrolu afiliací všech mluvčích, kteří ve zkoumaném vysílání k agendě rozpočtového přebytku vyjadřovali, ať už živě, nebo ze záznamu.

Obecně lze konstatovat, že moderátoři či redaktoři obou stanic postupovali v naprosté většině případů při uvádění afiliací mluvčích korektně a takovým způsobem, aby bylo posluchačům zřejmé, z jakých pozic a na základě jakých kompetencí se jednotliví mluvčí k agendě rozpočtového přebytku vyjadřovali. V případě mluvčích-politiků byla ve všech případech uváděna stranická či politická příslušnost mluvčího a zastávaná politická funkce. Podobně u mluvčích-expertů byli ve většině případů posluchači informováni o expertní či profesní specializaci mluvčího a jeho institucionální příslušnosti. V případě mluvčích-novinářů byla v naprosté většině případů přesně uváděna mediální příslušnost mluvčích, případně i blíže specifikována pozice v žurnalistickém poli (komentátor/ka, analytička). Afiliace mluvčích z řad občanské veřejnosti pak probíhala uvedením plného jména mluvčích, kteří ve vysílání vystoupili. Mluvčí z řad široké veřejnosti v rámci zkoumané agendy vystoupili pouze v pořadu *Radioforum*, odvysílaném ČRo Plus 4. 1. 2017.

Analýza uváděných afiliací neodhalila žádné výrazné prohřešky, pouze v několika případech jsme zaznamenali určité nepřesnosti či neúplnosti.

Ve vysílání pořadu *Ranní interview* z 3. 1. 2017 byla Jana Klímová představena jako „naše analytička“²⁰. Byť lze z představení usuzovat na skutečnost, že se jedná o analytičku Českého rozhlasu, tato informace mohla být komunikována explicitně.

Stejně tak přesněji mohly být uvedeny afiliace dvou komentátorů v rámci vysílání ČRo Plus. V pořadu *Názory a argumenty* z 3. 1. 2017 byl komentátor ČRo Petr Hartman moderátorem uveden jako „kolega komentátor“²¹, ve vysílání pořadu *Den podle* z 3. 1. 2017 byl Petr Holub posluchačům představen jako „komentátor Echa 24 a náš kolega“²².

Byť se lze domnívat, že uvedení hosté jsou pravidelným posluchačům daných stanic známí, je nutné vzít v potaz, že kolegiálnost může být posluchači chápána různě (institucionální, profesní, odborná atd.) a preciznější formulace hostů v uvedených případech by byla na místě.

²⁰ Jiří Chum, *Radiožurnál*, *Ranní interview*, 3. 1. 2017.

²¹ Petr Schwarz, *Plus*, *Názory a argumenty*, 3. 1. 2017.

²² Libor Dvořák, *Plus*, *Den podle*, 3. 1. 2017.

K úvaze je také úplnost uvedené afiliace poslance za ODS a ekonomického experta strany Jana Skopečka, který byl v publicistické části Hlavních zpráv moderátorem představen jako ekonomický expert ODS²³. Afiliace sice naznačuje stranickou příslušnost mluvčího, neuvedení informace, že se současně jedná i o poslance ODS, může v posluchačích posilovat expertní pozici mluvčího na úkor politické či stranické. Daný mluvčí se tak může jevit více jako expert než politik.

Naopak neuvedení odborné specializace Markéty Šichtařové v příspěvku odvysílaném dvakrát v pořadu Ranní Plus 3. 1. 2017²⁴ a prezentace její osoby jako ředitelky společnosti Next Finance bez uvedení informace, že je ekonomkou, má potenciál oslabit její expertní pozici ve vztahu ke zkoumané agendě v očích příjemců sdělení.

Kompletní přehled mluvčích a hostů a jejich afiliací uvedených moderátory prezentují tabulky 37 a 38.

Tabulka 37: Přehled mluvčích a uváděné afiliace v příspěvcích s agendou rozpočtového přebytku ve zkoumaném vysílání ČRo Plus

*Poznámka: mluvčí s označením * ve vysílání vystoupili ze záznamu*

datum	název pořadu	jméno mluvčího	doslovně uvedená afiliace
3.1.2017	Den podle	*Andrej Babiš	ministr financí a předseda hnutí ANO
9.1.2017	Den podle	František Bostl	hlavní ekonom portálu Chytrý Honza
6.1.2017	Den podle	Petr Zámečník	šéfredaktor portálu FinCentrum
3.1.2017	Den podle	David Marek	hlavní analytik společnosti Deloitte
3.1.2017	Den podle	Petr Holub	komentátor Echa 24 a náš kolega
3.1.2017	Den v 60 minutách	Jan Rafaj	viceprezident Svazu průmyslu a dopravy
3.1.2017	Den v 60 minutách	Jaroslav Ungermaň	makroekonom Českomoravské konfederace odborových svazů
3.1.2017	Den v 60 minutách	Marie Bastlová	analytička České rozhlasu
3.1.2017	Hlavní zprávy – publ. část	Lenka Zlámalová	komentátorka serveru Echo24
5.1.2017	Interview Plus	Dalibor Dědek	zakladatel a spolumajitel holdingu Jablotron
11.1.2017	Interview Plus	Miloš Zeman	prezident republiky
4.1.2017	Názory a argumenty	Jindřich Šídlo	komentátor serveru Seznam.cz
4.1.2017	Názory a argumenty	Jiří Pehe	vedoucí pražského Institutu pro demokracii a kulturu Newyorské univerzity
3.1.2017	Názory a argumenty	Petr Hartman	kolega komentátor
6.1.2017	Pro a proti	Štěpán Křeček	z národohospodářské fakulty Vysoké školy ekonomické v Praze
6.1.2017	Pro a proti	Michal Pícl	ekonomický expert ČSSD
4.1.2017	Radiofórum	Jana Klímová	analytička Českého rozhlasu
4.1.2017	Radiofórum	David Gruber	David Gruber
4.1.2017	Radiofórum	Ivo Ladenberger	Ivo Ladenberger
4.1.2017	Radiofórum	Jan Čermák	Jan Čermák
4.1.2017	Radiofórum	Jana Klímová	Jana Klímová

²³ Tomáš Pavlíček, Radiožurnál, Hlavní zprávy v 18 hodin – publicistická část, 9. 1. 2017.

²⁴ Jitka Hanzlová, Ranní Plus, 3. 1. 2017.

datum	název pořadu	jméno mluvčího	doslovně uvedená afiliace
4.1.2017	Radiofórum	Marek Lenc	Marek Lenc
4.1.2017	Radiofórum	pan Myčka	pan Myčka
4.1.2017	Radiofórum	pan Vlkovský	pan Vlkovský
4.1.2017	Radiofórum	Petr Beran	Petr Beran
4.1.2017	Radiofórum	Václav Trnka	Václav Trnka
10.1.2017	Ranní Plus	Štěpán Křeček	z národohospodářské fakulty pražské Vysoké školy ekonomické
3.1.2017	Hlavní zprávy	*Andrej Babiš	ministr financí z hnutí ANO
4.1.2017	Ranní Plus	*Andrej Babiš	ministr financí z hnutí ANO
4.1.2017	Ranní Plus	*Andrej Babiš	ministr financí z hnutí ANO
3.1.2017	Ranní Plus	*Roman Koděra	ředitel finančních trhů banky Creditas
3.1.2017	Ranní Plus	*Roman Koděra	ředitel finančních trhů banky Creditas
4.1.2017	Ranní Plus	*Bohuslav Sobotka	premiér, ČSSD
4.1.2017	Ranní Plus	*Bohuslav Sobotka	premiér, ČSSD
3.1.2017	Ranní Plus	*Markéta Šichtařová	ředitelka Next finance
3.1.2017	Ranní Plus	*Markéta Šichtařová	ředitelka Next finance
3.1.2017	Ranní Plus	*David Marek	hlavní ekonom společnosti Deloitte
3.1.2017	Ranní Plus	*David Marek	hlavní ekonom společnosti Deloitte
4.1.2017	Ranní Plus	*Miroslav Kalousek	předseda opoziční TOP 09
4.1.2017	Ranní Plus	*Miroslav Kalousek	předseda opoziční TOP 09
4.1.2017	Ranní Plus	Vojtěch Filip	předseda KSČM
4.1.2017	Ranní Plus	Vojtěch Filip	předseda KSČM
3.1.2017	Ranní Plus	*Eva Zamrazilová	hlavní ekonomka České bankovní asociace
3.1.2017	Ranní Plus	*Eva Zamrazilová	hlavní ekonomka České bankovní asociace
10.1.2017	Zprávy o celé	*Bohuslav Sobotka	premiér a šéf ČSSD
10.1.2017	Zprávy o celé	*Andrej Babiš	ministr financí a šéf hnutí ANO

Tabulka 38: Přehled mluvčích a uváděné afiliace v příspěvcích s agendou rozpočtového přebytku ve zkoumaném vysílání Radiožurnálu

*Poznámka: mluvčí s označením * ve vysílání vystoupili ze záznamu*

datum	název pořadu	jméno mluvčího	doslovně uvedená afiliace
3.1.2017	Dvacet minut Radiožurnálu	Aleš Michl	ekonom a externí poradce ministra financí Andreje Babiše
12.1.2017	Dvacet minut Radiožurnálu	Marian Jurečka	ministr zemědělství z KDU-ČSL
10.1.2017	Dvacet minut Radiožurnálu	Michaela Marksová	ministřyně práce a sociálních věcí z ČSSD
3.1.2017	Hlavní zprávy - publicistická část	Lenka Zlámalová	komentátorka serveru Echo24
9.1.2017	Hlavní zprávy - publicistická část	Michal Pícl	ředitel odboru analýz na Úřadu vlády z ČSSD
3.1.2017	Hlavní zprávy - publicistická část	*Andrej Babiš	ministr financí z ANO
9.1.2017	Hlavní zprávy - publicistická část	Jan Skopeček	ekonomický expert ODS
3.1.2017	Hlavní zprávy - publicistická část	*Zbyněk Stanjura	předseda poslaneckého klubu ODS
3.1.2017	Hlavní zprávy - publicistická část	Jan Volný	místopředseda ANO, předseda rozpočtového výboru, poslanec
3.1.2017	Hlavní zprávy - publicistická část	František Laudát	předseda poslaneckého klubu TOP 09 a Starostové, člen rozpočtového výboru
3.1.2017	Hlavní zprávy	*Andrej Babiš	ministr financí z hnutí ANO
9.1.2017	Hlavní zprávy	*Bohuslav Sobotka	premiér a šéf ČSSD
3.1.2017	Hlavní zprávy	*Andrej Babiš	ministr financí z hnutí ANO
3.1.2017	Hlavní zprávy	Bohuslav Sobotka	premiér z ČSSD
3.1.2017	Hlavní zprávy	*Miroslav Kalousek	předseda opoziční TOP 09
3.1.2017	Ranní interview	Jana Klímová	naše analytička
3.1.2017	Zprávy o celé	Andrej Babiš	ministr financí z hnutí ANO

6. HLAVNÍ ZÁVĚRY

Cílem předložené analýzy bylo zjistit, nakolik si ČRo při pokrývání agendy přebytku státního rozpočtu za rok 2016 a souvisejících diskuzí o rozpočtové a daňové politice ČR počínal v určeném vysílání v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu a v Kodexu Českého rozhlasu.

Odpověď na tuto otázku poskytuje syntéza zjištění vyplývajících z kvantitativní a kvalitativní části studie a zodpovězení příslušných výzkumných otázek.

ad A/ Jaké rutinní postupy užil Český rozhlas při pokrývání agendy rozpočtového přebytku? Jak tematicky strukturoval agendu rozpočtového přebytku?

Český rozhlas věnoval ve sledovaném období pozornost agendě rozpočtového přebytku na obou zkoumaných stanicích (Radiožurnál i Plus). Téma bylo pokryto ve zpravodajských i publicistických příspěvcích, v převážné většině příspěvků, které se agendou zabývaly, měla status hlavního tématu.

Pokrytí agendy v jednotlivých dnech sledovaného období (9 pracovních dní) bylo značně nerovnoměrné – téměř dvě třetiny příspěvků, které se agendě věnovaly, bylo na obou stanicích odvysíláno v den konání tiskové konference ministerstva financí, kde byla existence a výše přebytku oznámena. Pozornost byla agendě věnována ještě v den, kdy se konalo jednání vládní koalice, a následující den. Nerovnoměrnost pokrytí agendy byla patrná zvláště na Radiožurnálu, který 67 % příspěvků odvysílal v jednom dni, a dále se jí věnoval pouze ve třech dnech sledovaného období. Je ovšem nutno doplnit, že naše analýza se v souladu se zadáním věnovala pouze určitému časovému rozmezí vysílání během sledovaných dní.

ad B/ Jaké interpretační rámce využíval ČRo při reprezentaci agendy rozpočtového přebytku?

Převažujícím interpretačním rámcem, kterým Český rozhlas rámoval agendu rozpočtového přebytku a souvisejících diskuzí, byl rámec neutrálního či vyváženého hodnocení. Poměrně vysokou frekvenci výskytu rámce pozitivního hodnocení nepovažujeme za problematickou vzhledem k faktu, že dosažení přebytkové rozpočtu bylo kladně hodnoceno naprostou většinou účastníků odborné i politické diskuze na toto téma (rámec kritického hodnocení této agendy ovšem nebyl Českým rozhlasem opomenut). Rámování optikou využití získaných prostředků se vyskytovalo méně často, neboť tato subagenda byla nastolena až v důsledku politických jednání vládní koalice v závěru sledovaného období.

ad C/ Umožnil Český rozhlas ve svém vysílání prezentaci širokého spektra názorových pozic k tématu rozpočtového přebytku? Nebyla jednostranně zvýhodňována určitá názorová perspektiva a jiné potlačovány?

Jak vyplývá z odpovědi na předchozí otázku, Český rozhlas se při referování o agendě rozpočtového přebytku snažil vyvažovat různé názorové pozice ke zkoumané agendě. ČRo tuto agendu komunikoval jako převážně odbornou a nikoliv politickou. Názorové pozice ministra financí a částečně též ostatních koaličních politiků jako nositelů této agendy byly tedy konfrontovány především s expertními stanovisky mimopolitických ekonomů a jiných odborníků. Perspektiva opozičních politiků byla zastoupena méně (v celku sledovaného vysílání obou stanic představovali opoziční politici a strany 9 % využitých informačních zdrojů). Domníváme se, že přestože je hospodaření státu výsostně odbornou ekonomickou tematikou, má i svou nepominutelnou politickou dimenzi (státní rozpočet je mimo jiné přijímán formou zákona poslaneckou sněmovnou). Adekvátní by tedy byl větší prostor pro prezentaci stanovisek opozičních politiků.

Přes výše zmíněnou výhradu se nedomníváme, že by Český rozhlas ve sledovaném období některou z názorových pozic k dané agendě zvýhodnil. Ekonomická a expertní stanoviska, jimž byla ve vysílání věnována dostatečná pozornost, zprostředkovala řadu různých kritických výhrad k informacím poskytovaným ministrem financí a dalšími koaličními politiky.

ad D/ Dopouštěli se kmenoví žurnalisté ČRo v medializaci daného tématu věcných či profesních pochybení?

ad E/ Objevil se v určeném vysílání favorizující či defavorizující přístup k některým aktérům dané agendy či reprezentantům názorových perspektiv svědčící o ztrátě nestrannosti či dokonce podjatosti?

Celkově lze konstatovat, že ve většině případů kmenoví žurnalisté Radiožurnálu i ČRo Plus postupovali při reprezentaci agendy rozpočtového přebytku v souladu s profesními standardy a normami, které specifikují pravidla a rámce rolí, které ve vysílání zastávali.

Kvalitativní analýza našla ve zkoumaném vysílání pouze dílčí, méně závažná profesní pochybení kmenových žurnalistů ČRo. Nejčastěji se jednalo o nepřesné odkazování na zdroj prezentovaných informací, které jsme identifikovali ve zkoumaném zpravodajství i publicistických pořadech Radiožurnálu i ČRo Plus. V publicistických pořadech obou stanic jsme dále ojediněle identifikovali výskyt sugestivně laděných moderátorských dotazů.

Kvalitativní analýza neodhalila výskyt profesních prohřešků či faulů, na základě kterých by bylo možno usuzovat na porušení moderátorské nestrannosti či přítomnost de/favorizačního přístupu ze strany moderátorů či redaktorů ČRo vůči mluvčím, kteří se k tématu ve vysílání ČRo vyjadřovali, či aktérům dané agendy.

ad F/ Byly v určeném vysílání adekvátně a správně uváděny afiliace pozvaných respondentů?

Kvalitativní kontrola afiliací všech mluvčích, kteří se k agendě přebytku státního rozpočtu za rok 2016 ve zkoumaném vysílání Radiožurnálu a Plusu vyjadřovali, neodhalila žádné závažnější prohřešky.

Moderátoři či redaktoři obou stanic postupovali v naprosté většině případů při uvádění afiliací mluvčích korektně a takovým způsobem, aby bylo posluchačům zřejmé, z jakých pozic a na základě jakých kompetencí se jednotliví mluvčí k agendě rozpočtového přebytku vyjadřovali.

V případě mluvčích-politiků byla ve všech případech uváděna stranická či politická příslušnost mluvčího a zastávaná politická funkce. Podobně u mluvčích-expertů byli ve většině případů posluchači informováni o expertní či profesní specializaci mluvčího, případně jeho pozici a jeho institucionální příslušnosti.

V případě mluvčích-novinářů byla v naprosté většině případů přesně uváděna mediální příslušnost mluvčích. Ve třech případech, týkajících se afiliací kmenových žurnalistů ČRo, pak doporučujeme představení „náš kolega“, „naše analytička“ či „kolega komentátor“ formulačně zpřesnit tak, aby bylo posluchači zřejmé, že se jedná o kmenové novináře Českého rozhlasu.

HVO: Postupoval Český rozhlas při pokrytí tématu rozpočtového přebytku ve sledovaném období v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu a v Kodexu Českého rozhlasu?

Na základě výše uvedeného tak lze konstatovat, že v rámci pokrývání agendy rozpočtového přebytku za rok 2016 Český rozhlas poskytl objektivní, ověřené, ve svém celku vyvážené a všestranné informace pro svobodné vytváření názorů a postupoval v souladu se svými povinnostmi média veřejné služby.

7. LITERATURA

- Bateson, G. (1954) 2006 'A Theory of Play and Fantasy' in K. Salen & E. Zimmerman (Eds.) *The Game Design Reader*, (pp. 314-328). Cambridge, London: The MIT Press. (online) Cit. 3. 5. 2013. Dostupné z: http://sashabarab.com/syllabi/games_learning/bateson.pdf
- Entman, R. M. (1993) 'Framing: Toward clarification of a fractured paradigm', *Journal of Communication* 43 (4): 51 – 58.
- Goffman, E. (1974) *Frame analysis*. Lebanon, NH: University Press of New England Haug, M., Koppang, H. & Svennevig, J. (2010) 'Moderator Bias in Television Coverage of an Election Campaign with no Political Advertising', *Nordicom Review* 31 (2): 79-94.
- Hutchby, I. (2006) *Media Talk: Conversation Analysis and the Study of Broadcasting*. Glasgow: Open University Press.
- Iyengar, S., Simon, A. (1993). *News Coverage of the Gulf Crisis and Public Opinion: A Study of Agenda-Setting, Priming, and Framing Communication Research* June 1993 20: 365-383
- Krippendorff, K. (2004) *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. Los Angeles, London: Sage.
- Kronick, J. C. (1997) 'Alternativní metodologie pro analýzu kvalitativních dat.' *Sociologický časopis* 33(1): 57-67.
- Matthes, J., Kohring, M. (2008) 'The Content Analysis of Media Frames: Toward Improving Reliability and Validity', *Journal of Communication* 58 (2): 258 – 279.
- Neuendorf, K. A. (2002) *The Content Analysis Guidebook*. Thousand Oaks: Sage.
- Neuendorf, K. A., & Skalski, P. D. (2009) Quantitative content analysis and the measurement of collective identity. In R. Abdelal, Y. M. Herrera, A. I. Johnston & R. McDermott (Eds.), *Measuring identity: A guide for social scientists* (pp. 203-236). Cambridge: Cambridge University Press.
- Trampota, T., Vojtěchovská, M. (2010) *Metody výzkumu médií*. Portál. Praha.
- Van Gorp, B. (2005) 'Where is the Frame?: Victims and Intruders in the Belgian Press Coverage of the Asylum Issue', *European Journal of Communication* 20 (4): 484 – 507.
- Vreese, C. H. De. (2005) 'News framing: Theory and typology', *Information Design Journal* 13 (1): 51 – 62.
- Westerstahl, J. (1983) 'Objective News Reporting', *Communication research* 10 (3): 403-424.